

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΡΓΑΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

Μελέτη αιτιών για το χαμηλό ποσοστό συμμετοχής σε προγράμματα Δια Βίου μάθησης στην Ελλάδα

Παραδοτέο 7^ο

Καταγραφή αναγκών

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - Γ.Σ.Ε.Ε

Ιουλιανού 28 (1^{ος} όροφος) - 10434
ΑΘΗΝΑ

Τηλέφωνο: 210 – 88 38 680
Φαξ: 210 – 88 38 148
Email: kanep@otenet.gr
Ιστοσελίδα: www.kanep-gsee.gr

Έργο :

ΜΕΛΕΤΗ ΑΙΤΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΧΑΜΗΛΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής της ΓΣΕΕ

Συντονιστής Έργου

Κουρουτός Μιχάλης – Διευθύνων Σύμβουλος Κ.ΑΝ.Ε.Π. Γ.Σ.Ε.Ε.

Συντονισμός Ομάδας

Μουζέλης Νίκος, Κοινωνιολόγος - Καθηγητής Λ.Σ.Ε.

Φραγκουδάκη Άννα , Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών

Κουλαϊδής Βασίλης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Γούλας Χρήστος,Επιστημονικός Συνεργάτης ΙΝΕ ΓΣΕΕ

Ομάδα Έργου

Δημόπουλος Κώστας. , Κατρούγκαλος Γιώργος, Άγγελος Ευστράτογλου,
Χρήστος Μινόπουλος, Κωστής Παπαιωάννου, Νίκος Φωτόπουλος, Καρατράσογλου Ιάκωβος,
Παπαντωνόπουλος Κωστής, Κατσαρέας Πέτρος, Γλέζου Κατερίνα, Μπόθου Φραντζέσκα,
Σελέκος Δημήτρης, Ταγκαλίδου Ευφροσύνη, Οικονόμου Ευδοκία, Βαρβιτσιώτη Ειρήνη,
Χριστόπουλος Γιώργος, Κύρου Αλίκη

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΣΡΕΑΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή	4
2. Διαδικασίες ανίχνευσης και προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών στο πλαίσιο των φορέων της Δια Βίου Μάθησης	8
3. Καταγραφή των προτάσεων των βασικών φορέων της Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα	10
3.1. Οι προτάσεις της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης.....	10
3.2. Οι προτάσεις της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ).	16
3.3. Οι Δραστηριότητες του Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ).	20
4. Μία πρώτη προσέγγιση των αιτίων της χαμηλής συμμετοχής στις δραστηριότητες της Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα	22
5. Προτάσεις για την αντιμετώπιση της χαμηλής συμμετοχής εκπαιδευομένων στις δράσεις της Δια Βίου Μάθησης.....	28
6. Βιβλιογραφία	31
<i>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I</i>	33
Οι Προτάσεις της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης.....	33
<i>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II</i>	43
Οι Προτάσεις της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας	43
ΜΕΡΟΣ Β	45
Οι δράσεις του ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ & ΙΝΕ/ΓΣΕΕ	45
Εισαγωγή	45
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ 2009 – 2010	45
<i>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III</i>	49
Οι Προτάσεις του ΟΕΕΚ για την Αναμόρφωση Προγραμμάτων Σπουδών Των ΙΕΚ	49

1. Εισαγωγή

Στο 7^ο αυτό μέρος της μελέτης επιχειρείται η καταγραφή των εκπαιδευτικών αναγκών των βασικών φορέων άσκησης πολιτικών δια βίου μάθησης στην Ελλάδα, όπως αυτές προκύπτουν από τα υπάρχοντα και διαθέσιμα στοιχεία. Τα στοιχεία, ως γνωστόν, αναφέρονται στον προγραμματισμό των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων των βασικών φορέων Δια Βίου Μάθησης για τη διαχειριστική περίοδο του Δ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Η διαδικασία αυτή αποσκοπεί πρώτον στη διαπίστωση του κατά πόσο οι βασικοί αυτοί φορείς συνεχίζουν, και στη νέα διαχειριστική περίοδο, την υλοποίηση δράσεων της προηγούμενης περιόδου και δεύτερον στη διαπίστωση και στην ανάδειξη των νέων δράσεων, οι οποίες αναμένεται να συνδέονται και να καλύπτουν τις νέες εκπαιδευτικές ανάγκες.

Στο μέρος αυτό επιχειρείται επίσης και η διατύπωση προτάσεων, κύριος στόχος των οποίων είναι η διαμόρφωση των προϋποθέσεων ώστε να υπάρξει εκτενέστερη και πιο αποτελεσματική συμμετοχή των ατόμων στις δράσεις της Δια Βίου Μάθησης. Με δεδομένη την ιδιαίτερα χαμηλή συμμετοχή που εμφανίζει η χώρα στις δραστηριότητες της Δια Βίου Μάθησης καταβάλλεται προσπάθεια, μέσα από τις δυνατότητες που εμφανίζει η ανάλυση των διαθέσιμων στοιχείων, να επισημανθούν οι παράγοντες που συνδέονται με τη χαμηλή αυτή συμμετοχή.¹ Επιχειρείται, με άλλα λόγια, η διατύπωση προτάσεων που μπορεί να συμβάλλουν την άμβλυνση των παραγόντων εκείνων που λειτουργούν ως εμπόδια για τη συμμετοχή διαφόρων κατηγοριών του πληθυσμού (απασχολούμενοι, άνεργοι, μη οικονομικά ενεργοί πολίτες) στις δραστηριότητες της Δια Βίου Μάθησης.

Προκειμένου να επιτευχθούν οι δύο αυτοί βασικοί στόχοι θα επιχειρηθεί μια συγκριτική θεώρηση των προτάσεων των βασικών φορέων για την προσεχή

¹ Στην Ελλάδα, η συμμετοχή των ατόμων στις δραστηριότητες της δια βίου μάθησης, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των επίσημων φορέων, κινείται σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα και κυμαίνεται μεταξύ του 1,0% και 2,2% του πληθυσμού άνω των 15 ετών (βλπ δημοσιευμένα στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων). Εκτίμηση όμως δική μας είναι ότι τα μεγέθη αυτά δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Εάν κανείς συνυπολογίσει ότι στις δραστηριότητες της δια βίου μάθησης συμπεριλαμβάνονται οι εκπαιδευτικές δράσεις όλων των δημόσιων φορέων και οργανισμών, σε όλα τα επιχειρησιακά προγράμματα και έξω από αυτά, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των μεγάλων δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων αλλά και ενός αυξανόμενου αριθμού εθελοντικών οργανώσεων, τότε καθίσταται σαφές ότι οι εκτιμήσεις των επίσημων φορέων υποεκτιμούν τα μεγέθη αυτά. Με βάση τα παραπάνω φαίνεται να αναδεικνύεται ένα πρόβλημα καταγραφής των δραστηριοτήτων αυτών. Χωρίς δηλαδή να αμφισβητείται το γεγονός της χαμηλής συμμετοχής της χώρας, συγκριτικά με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επισημαίνεται ότι μέσω της αδυναμίας καταγραφής των δράσεων αυτών η χώρα εμφανίζει χαμηλότερα των πραγματικών ποσοστά συμμετοχής στις δραστηριότητες Δια Βίου Μάθησης.

διαχειριστική περίοδο με τις αντίστοιχες των προγενέστερων περιόδων και ταυτοχρόνως θα αξιοποιηθούν τα πορίσματα που έχουν προκύψει μέχρι στιγμής από την παρούσα μελέτη.

Ωστόσο κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι και οι δύο αυτές δραστηριότητες, που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο του 7^{ου} μέρους, συνδέονται αναμφίβολα με τους μηχανισμούς, τα συστήματα και τις διαδικασίες προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών και των αναγκών επαγγελματικής κατάρτισης. Χρειάζεται δηλαδή να επισημανθεί ότι ο τρόπος με τον οποίο οι βασικοί αυτοί φορείς άσκησης των πολιτικών δια βίου μάθησης σχεδιάζουν και προγραμματίζουν τις νέες τους δραστηριότητες συνδέεται με την ύπαρξη (ή απουσία) μηχανισμών, συστημάτων και διαδικασιών προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών και των αναγκών κατάρτισης.

Η σύνδεση της καταγραφής των αναγκών των φορέων της Δια Βίου Μάθησης με τα συστήματα ανίχνευσης και προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών και των αναγκών κατάρτισης, στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης, καθίσταται απαραίτητη. Και τούτο γιατί η απουσία, όπως θα διαπιστωθεί παρακάτω, συστημάτων και μηχανισμών ανίχνευσης και προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών συνδέεται άμεσα όχι μόνο με την υψηλή διαρροή των εκπαιδευομένων από τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες,² αλλά και με αυτή καθαυτή τη χαμηλή συμμετοχή των κατηγοριών του πληθυσμού στις δραστηριότητες της Δια Βίου Μάθησης.

Με βάση τα παραπάνω, και με δεδομένους τους περιορισμούς της μελέτης, στο 7^ο αυτό μέρος της μελέτης επιχειρείται η καταγραφή των αναγκών τριών βασικών φορέων της ΔΒΜ στην Ελλάδα. Της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων (πρόσφατα μετονομασθείσας σε Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης - ΓΓΔΒΜ), της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ) και του Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ). Όπως επισημάνθηκε και σε άλλα σημεία (παραδοτέα) της μελέτης οι περιορισμοί αυτοί αφορούν τόσο στο διαθέσιμο για την εκπόνηση της μελέτης χρονικό διάστημα, το οποίο ήταν ιδιαίτερα περιορισμένο, όσο και στη διαθεσιμότητα του πραγματολογικού υλικού και των στατιστικών δεδομένων ειδικότερα. Κατά συνέπεια η καταγραφή θα στηριχθεί σε στοιχεία που προκύπτουν από τον προγραμματισμό των εκπαιδευτικών δράσεων των φορέων αυτών και σε συνδυασμό με τα ζητήματα που συνδέονται με την ύπαρξη (ή την απουσία) διαδικασιών ανίχνευσης των αναγκών θα καταβληθεί προσπάθεια να αναδειχθούν περαιτέρω τα χαμηλά αίτια της συμμετοχής στις γενικότερες δράσεις ΔΒΜ.

² Όπως ήδη επισημάνθηκε στην ανάλυση των διαρροών των εκπαιδευομένων από τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο προηγούμενο μέρος της παρούσας μελέτης.

Οι τρεις αυτοί φορείς καλύπτουν ένα σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων της Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα, και θα μπορούσαν να θεωρηθούν αντιπροσωπευτικοί όλου του φάσματός της. Τα κριτήρια της επιλογής και αναγόρευσης των τριών αυτών φορέων ως βασικών και αντιπροσωπευτικών του χώρου της ΔΒΜ είναι τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά. Ως προς το ποιοτικό τους μέρος η ΓΓΔΒΜ καλύπτει το χώρο της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, η ΓΣΕΕ το χώρο της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και ο ΟΕΕΚ το χώρο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Καταβάλλεται δηλαδή προσπάθεια, μέσα από την παρουσίαση και την ανάλυση των δράσεων των τριών αυτών βασικών φορέων, να καλυφθεί το μεγαλύτερο τμήμα του φάσματος των δραστηριοτήτων που εντάσσονται στο πλαίσιο της ΔΒΜ. Ως προς το ποσοτικό είναι γνωστό ότι τόσο η ΓΓΔΒΜ όσο και ο ΟΕΕΚ αναπτύσσουν μια εκτεταμένη δραστηριότητα, που καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος στους χώρους της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης και της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης αντίστοιχα. Όσον αφορά στη ΓΣΕΕ, που συνιστά το μόνο μη κρατικό φορέα (από τους τρεις που παρουσιάζονται στη φάση αυτή της ανάλυσης) άσκησης δραστηριοτήτων ΔΒΜ, η επιλογή του και η αναγόρευση του σε βασικό φορέα της ΔΒΜ συνδέεται τόσο με την θεσμική του κατοχύρωση (Νόμοι 3391/2003 και 3369/2005),³ όσο όμως και με το είδος και τα ποσοτικά μεγέθη των παρεμβάσεων του μέσα τις οργανωτικές του δομές. Σ' αυτές εντάσσονται τόσο το Ινστιτούτο Εργασίας⁴ (INE), το Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΚΑΝΕΠ) καθώς και η Ακαδημία της

³ Ο Ν. 3391/2003 αφορά στο Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α) ενώ ο Ν.3369/2005 αφορά στη Συστηματοποίηση της Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα.

⁴ Ενδεικτικά αναφέρεται ότι για το χρονικό διάστημα 2006-2008 οι δράσεις του INE που απευθύνονταν προς τους συνδικαλιστές με θεματικά αντικείμενα που αναφέρονταν σε Πολιτικές & Προγράμματα απασχόλησης, σε Εργασιακές σχέσεις, σε Κοινωνική Προστασία, σε Συστήματα αμοιβών & αξιολόγησης προσωπικού Συστήματα πιστοποίησης επαγγελματικών προσόντων, σε Βασικά Εργατικά Δικαιώματα, σε Βασικές τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων, σε Βασικές γνώσεις Πληροφορικής για εκπαίδευση, σε Μετανάστευση & κοινωνικός αποκλεισμός και σε Η πολιτισμική ετερότητα αφορούσε 2.380 άτομα. Ταυτοχρόνως οι δράσεις που αφορούσαν εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα σε πεδία όπως Εισαγωγικές γνώσεις πληροφορικής, Βασικές – συμπληρωματικές γνώσεις στην πληροφορική, Τηλεκπαίδευση σε βασικές δεξιότητες πληροφορικής, Εκπαίδευση εργαζομένων στην υγιεινή και ασφάλεια στους χώρους εργασίας, Εκπαίδευση εργαζομένων στη διασφάλιση ποιότητας, υγιεινής και ασφάλειας τροφίμων, Εκμάθηση βασικών γνώσεων αγγλικών σε εργαζομένους (τάξη Α), Εκμάθηση βασικών γνώσεων αγγλικών σε εργαζομένους (τάξη Β), Εκμάθηση βασικών γνώσεων Ελληνικών σε μετανάστες – παλινοστούντες – πρόσφυγες αφορούσε σε 1.320 άτομα, έτσι ώστε συνολικά οι δράσεις στα δύο αυτά πεδία να απευθύνονται σε 3.700 άτομα. Επιπρόσθετα στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων ΔΒΜ του INE έχουν υλοποιηθεί προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών (80 άτομα) και προγράμματα εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών στη Διαθεματική, Επικοινωνιακή και Πολύτεχνη Διάσταση της σύγχρονης διδακτικής πράξης (300 άτομα).

ΓΣΕΕ, που αναπτύσσει συστηματικά τις δράσεις της στο πεδίο της συνδικαλιστικής εκπαίδευσης.⁵ Επιδίωξη της Ακαδημίας της Εργασίας είναι η ανάπτυξη των γνώσεων, των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων των μελών και των στελεχών του συνδικαλιστικού κινήματος, με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της συνδικαλιστικής παρέμβασης στο χώρο της εργασίας, της οικονομίας, της κοινωνίας, της πολιτικής. Στρατηγικός στόχος της Ακαδημίας της Εργασίας είναι η αναβάθμιση του επιπέδου των γνώσεων

Κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί επιπρόσθετα ότι στην παρούσα φάση ανάπτυξης των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο του Δ' Κοινοτικού Πλαισίου Δράσης, οι φορείς βρίσκονται στη φάση του αρχικού (και γενικού θα μπορούσε να υποστηριχθεί) σχεδιασμού των δράσεων τους έτσι ώστε η αναλυτική διαδικασία που ακολουθεί συνδέεται και αφορά αναγκαστικά τους κύριους άξονες από τις επικείμενες δράσεις, που οι φορείς προτίθενται να εφαρμόσουν χαρτογραφώντας το πλαίσιο μέσα στο οποίο δύνανται να διαγράφονται οι μελλοντικές επιδιώξεις και στοχεύσεις.

⁵ Την ίδια αυτή περίοδο η Ακαδημία της ΓΣΕΕ ανέπτυξε δράσεις στα πεδία της εισαγωγικής συνδικαλιστικής εκπαίδευσης, της βασικής συνδικαλιστικής εκπαίδευσης και της ανώτερης συνδικαλιστικής εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, η **Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση** της ΓΣΕΕ αποτελεί την αρχική βαθμίδα των προγραμμάτων της Συνδικαλιστικής Εκπαίδευσης της ΓΣΕΕ. Σκοπός της Εισαγωγικής Συνδικαλιστικής Εκπαίδευσης είναι η γνωριμία των μελών και των στελεχών του συνδικαλιστικού κινήματος, με μαθησιακά αντικείμενα που κρίνονται απαραίτητα για την αναβάθμιση της συνδικαλιστικής παρέμβασης στη χώρα μας και η προετοιμασία τους για να φοιτήσουν στην επόμενη βαθμίδα της Βασικής Συνδικαλιστικής Εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα σπουδών της Εισαγωγικής Συνδικαλιστικής Εκπαίδευσης, συνολικής διάρκειας **90 ωρών**, περιλαμβάνει συγκεκριμένες ασκήσεις – δράσεις για την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευομένων στις αρχές και τις αξίες του συνδικαλισμού, στην οργάνωση και διαχείριση του έργου του συνδικαλιστή και στις επικοινωνιακές και διαπραγματευτικές του δεξιότητες. Έχουν εκπαιδευτεί περίπου 400 άτομα. Η **Βασική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση** αποτελεί την ενδιάμεση βαθμίδα των προγραμμάτων Συνδικαλιστικής Εκπαίδευσης της Αναπτυξιακής Σύμπραξης. Επιδίωξη της Βασικής Συνδικαλιστικής Εκπαίδευσης είναι η εμβάθυνση των γνώσεων, των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων των μελών και των στελεχών του συνδικαλιστικού κινήματος, που παρακολούθησαν την Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση και η προετοιμασία τους για να φοιτήσουν στην βαθμίδα της Ανώτερης Συνδικαλιστικής Εκπαίδευσης (Ακαδημία της Εργασίας). Το πρόγραμμα της Βασικής Συνδικαλιστικής Εκπαίδευσης έχει συνολική διάρκεια **180 ώρες** και στο πλαίσιο της έχουν εκπαιδευτεί περίπου 40 άτομα. Το πρόγραμμα της ανώτερης συνδικαλιστικής εκπαίδευσης έχει διάρκεια 500 διδακτικές ώρες και έχουν εκπαιδευτεί σ' αυτό 400 περίπου άτομα.

2. Διαδικασίες ανίχνευσης και προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών στο πλαίσιο των φορέων της Δια Βίου Μάθησης

Σε κάθε χρονική περίοδο ο προγραμματισμός των δράσεων των φορέων της ΔΒΜ αναμένεται να συνδέεται με την αντίληψή τους για τις εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές ανάγκες καθώς και τις ανάγκες κατάρτισης της κοινωνίας. Συνδέεται, με άλλα λόγια, με την ικανότητά τους να αντιλαμβάνονται και κατανοούν τις εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές ανάγκες του πληθυσμού προς τις οποίες απευθύνονται. Η αντίληψή τους αυτή αναμφίβολα συνδέεται με την ύπαρξη (ή την απουσία) μηχανισμού και διαδικασιών προσδιορισμού των αναγκών αυτών.

Τα ζητήματα που συνδέονται με τους μηχανισμούς και τις διαδικασίες προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών και των αναγκών επαγγελματικής κατάρτισης στους βασικούς φορείς της Δια Βίου Μάθησης έχουν απασχολήσει προ πολλού τόσο την επιστημονική κοινότητα όσο όμως και την ελληνική πολιτεία και τους βασικούς φορείς της. Στο πλαίσιο της επιστημονικής κοινότητας η συζήτηση αφορά περισσότερο στις τεχνικές και στις μεθόδους προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών και των αναγκών κατάρτισης, ενώ το πλαίσιο της ελληνικής πολιτείας και των φορέων της αφορά στην οργάνωση των συστημάτων και των μηχανισμών ανίχνευσης και προσδιορισμού των αναγκών αυτών.

Χωρίς να επιθυμείται η εμπλοκή στην επιστημονική συζήτηση γύρω από τις μεθόδους και τις τεχνικές προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών, που έτσι κι' αλλιώς ξεφεύγουν από τους στόχους της παρούσας μελέτης, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι στη διεθνή βιβλιογραφία δεν υπάρχουν εύκολες και απόλυτα ασφαλείς μέθοδοι προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών.⁶ Τα ζητήματα αυτά είναι περίπλοκα έχουν συνήθως πολλαπλές διαστάσεις και οι προτεινόμενες λύσεις εμφανίζουν αρκετές αδυναμίες. Με λίγα λόγια θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι το ζήτημα του προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών και των αναγκών κατάρτισης παραμένει ανοικτό.

Οι δυσχέρειες και τα προβλήματα που εμφανίζονται στο πλαίσιο της επιστημονικής συζήτησης και ειδικότερα στα πεδία της θεωρίας και των θεωρητικών υποδειγμάτων εμφανίζονται σε πολλαπλάσιο βαθμό στο πεδίο της εμπειρικής εφαρμογής. Ο σχεδιασμός, η θεσμοθέτηση και η λειτουργία

⁶ Ενδεικτικά ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ανατρέξει στους Parnes (1962) και Blaug (1967) για ζητήματα που αφορούν στην πρόγνωση και προσδιορισμό των εκπαιδευτικών αναγκών σε μια αρκετά προγενέστερη χρονική περίοδο αλλά και στους Borghans και Heijke (1996), Corvers και Heijke (2003) και Schmidt (2003) για μεταγενέστερες και πιο εξειδικευμένες θεωρήσεις των σχετικών ζητημάτων.

συστημάτων προσδιορισμού αντιμετωπίζει επιπρόσθετα προβλήματα που συνδέονται με τα χαρακτηριστικά των χωρών και με τις ιδιαιτερότητες της διάρθρωσης και της δομής των εκπαιδευτικών συστημάτων αλλά και των αγορών εργασίας.⁷

Στο πεδίο της ελληνικής πολιτείας και των βασικών της φορέων, η αναγκαιότητα της ύπαρξης ενός συστήματος (ή ομάδας υποσυστημάτων) προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών, που θα καλύπτει τις ανάγκες των φορέων της δια βίου μάθησης είτε αφορούν σε αμιγώς εκπαιδευτικές ανάγκες (με έμφαση στις ανάγκες της τεχνικής εκπαίδευσης), είτε αφορούν σε ανάγκες της αρχικής και της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, έχει επισημανθεί προ πολλού. Χωρίς να γίνεται αναφορά στα ζητήματα του εκπαιδευτικού σχεδιασμού, που απαιτούν διαφορετική διαδικασία και προσέγγιση και αφορούν περισσότερο το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα, επισημαίνεται ότι από την περίοδο της εφαρμογής του Α' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης η συζήτηση για την αναγκαιότητα της ύπαρξης συστήματος προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών εκφραζόταν και αποτυπωνόταν με πολλούς τρόπους. Ωστόσο μόνο κατά την περίοδο του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης η αναγκαιότητα αυτή θεσμοθετήθηκε, στο πλαίσιο του Συστήματος Σύνδεσης της Αρχικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (ΕΣΣΕΕΚΑ – Ν. 3391/ 2003) και πήρε τη μορφή ενός συστήματος, που έχει ως κύριο στόχο τον προσδιορισμό των εκπαιδευτικών αναγκών και των αναγκών κατάρτισης. Όμως παρά την έλευση περισσότερων των πέντε ετών από την ψήφιση του σχετικού νόμου και τη θεσμοθέτηση του συστήματος προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών και των αναγκών κατάρτισης, το εν λόγω σύστημα δεν έχει συγκροτηθεί.

Αποτέλεσμα τούτου είναι ότι ακόμη και στις ημέρες μας, βασικό δομικό χαρακτηριστικό των συστημάτων της Δια Βίου Μάθησης είναι η απουσία συστηματικών διαδικασιών ανίχνευσης και προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών. Η απουσία αυτή καλύπτει και χαρακτηρίζει με απόλυτο σχεδόν τρόπο το σύνολο των φορέων της Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα. Με δεδομένη λοιπόν την απουσία ενός κεντρικού συστήματος (ή ενός πλέγματος επί μέρους συστημάτων) που θα παρείχε στους φορείς της Δια Βίου Μάθησης τις απαραίτητες πληροφορίες αναφορικά με τις εκπαιδευτικές ανάγκες, έτσι ώστε να προσανατολίσουν και σχεδιάσουν τις δράσεις με βάση τις πραγματικές κοινωνικές ανάγκες, οι φορείς υποχρεώνονται να υιοθετούν άλλες μορφές σχεδιασμού και προγραμματισμού των δράσεων τους. Προκειμένου δηλαδή να

⁷ Βλέπε ενδεικτικά την εκτεταμένη συζήτηση που γίνεται, τα τελευταία χρόνια, για τα σχετικά ζητήματα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Κέντρου Ανάπτυξης της Επαγγελματικής Κατάρτισης (CEDEFOP) και ειδικότερα στο πρόσφατο (CEDEFOP 2008) κείμενο για τα συστήματα του προσδιορισμού των αναγκών κατάρτισης στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

προγραμματίσουν και σχεδιάσουν τις νέες τους δραστηριότητες είτε χρησιμοποιούν αμιγώς διοικητικές μεθόδους (όπως για παράδειγμα συμβαίνει με τη Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων), είτε υιοθετούν άλλες επί μέρους επιστημονικές μεθόδους (όπως για παράδειγμα συμβαίνει με την ΠΑΕΠ, τον IOBE, ή ακόμη πιο πρόσφατα με τη ΓΣΕΒΕΕ),⁸ είτε μικτές μεθόδους που συνδυάζουν διοικητικές διαδικασίες και επί μέρους μηχανισμούς ανίχνευσης και προσδιορισμού των αναγκών.

Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις επιχειρείται η καταγραφή των εκπαιδευτικών αναγκών των τριών βασικών φορέων της Δια Βίου Μάθησης, όπως αυτές αποτυπώνονται στα βασικά προγραμματικά τους κείμενα. Η καταγραφή αυτή, όπως ήδη αναφέρθηκε προηγουμένως, γίνεται κάτω από το πρίσμα της ύπαρξης (ή απουσίας) των διαδικασιών προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών και των αναγκών κατάρτισης.

3. Καταγραφή των προτάσεων των βασικών φορέων της Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα

3.1. Οι προτάσεις της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης

Κύριος στόχος της ενότητας αυτής είναι η καταγραφή των δραστηριοτήτων της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης (Γ.Γ.Δ.Β.Μ), όπως αυτή προκύπτει μέσα από τα βασικά προγραμματικά της κείμενα καθώς και η διερεύνηση του κατά πόσο στις δραστηριότητες αυτές εντάσσονται και νέες, που αποσκοπούν στην κάλυψη ποικίλων εκπαιδευτικών και εν γένει κοινωνικών αναγκών. Όπως επισημάνθηκε η ΓΓΔΒΜ καλύπτει ένα σημαντικό τμήμα των δραστηριοτήτων της ΔΒΜ στην Ελλάδα. Το τμήμα εκείνο που συνδέεται με τις μη τυπικές εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές δραστηριότητες. Η καταγραφή αυτή γίνεται πάντα από την οπτική της αναζήτησης των διαδικασιών ανίχνευσης των εκπαιδευτικών αναγκών καθώς οι τελευταίες συνιστούν βασική προϋπόθεση της διασφάλισης της αποτελεσματικότητας και της ορθολογιστικής αξιοποίησης των διατιθέμενων πόρων.

⁸ Στις περισσότερες των περιπτώσεων οι μέθοδοι αυτοί συνίστανται στην εκπόνηση συγκεκριμένων ερευνών, που απευθύνονται συνήθως προς τις επιχειρήσεις, προκειμένου να διερευνηθούν τις ανάγκες των επιχειρήσεων (και συνεπώς και της αγοράς) σε επαγγέλματα, ειδικότητες ή δεξιότητες. Τα πορίσματα των σχετικών ερευνών διαμορφώνουν και τη βάση του σχεδιασμού εκπαιδευτικών προγραμμάτων ή προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης. Για μια πιο αναλυτική παρουσίαση των μεθόδων αυτών ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ανατρέξει στο Cedefop (2007b) αλλά και στα IME ΓΣΒΕΕ (2008), Metron Analysis (2001) και ΠΑΕΠ (2006) για εμπειρικές εφαρμογές τους.

Η Γ.Γ.Δ.Β.Μ αναπτύσσει τις δραστηριότητες της στον χώρο της Δια Βίου μάθησης είτε μέσα από εκπαιδευτικές δομές που έχει δημιουργήσει είτε μέσα από μεμονωμένα προγράμματα. Οι βασικές της δομές είναι:

- ο Το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ)
- ο Οι Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ)
- ο Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας
- ο Τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων
- ο Το Κέντρο εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Πέραν ωστόσο από τις βασικές δομές μέσα στις οποίες αναπτύσσεται ένας σημαντικός αριθμός εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων, η Γ.Γ.Δ.Β.Μ σχεδιάζει και υλοποιεί ένα σημαντικό αριθμό μεμονωμένων προγραμμάτων, που καλύπτουν θεματικές ενότητες όπως προγράμματα που απευθύνονται σε γονείς (σχολές γονέων), προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης εκπαιδευτών, προγράμματα εθελοντισμού και διαχείρισης κινδύνων και κρίσεων για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών και φυσικών καταστροφών, προγράμματα εκπαίδευσης αγροτών και προγράμματα εξοικείωσης με τις νέες τεχνολογίες και εκμάθησης χειρισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Από μια αρχική συγκριτική θεώρηση των προγραμματικών της κειμένων, στα οποία αποτυπώνεται ο σχεδιασμός των δράσεων της για τη νέα διαχειριστική περίοδο (βλέπε για μία συνοπτική τους παρουσίαση στο παράρτημα του παρόντος μέρους) διαπιστώνεται ότι η Γ.Γ.Δ.Β.Μ περισσότερο συνεχίζει και διευρύνει, στο βαθμό που οι υφιστάμενοι πόροι το επιτρέπουν, τις ήδη υπάρχουσες δραστηριότητες παρά εγκαινιάζει νέες. Η απουσία ενός συστήματος ή μηχανισμού διερεύνησης των εκπαιδευτικών αναγκών καθίσταται κυρίαρχη τόσο στο πεδίο της εμφάνισης νέων δραστηριοτήτων, οι οποίες θα απαντούσαν σε νέες εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές ανάγκες, όσο ωστόσο και στη διαμόρφωση των χαρακτηριστικών και του περιεχομένου των προγραμμάτων που υλοποιούνται.

Ειδικότερα αναφορικά με τις δομές της Γ.Γ.Δ.Β.Μ μπορεί να επισημανθούν τα παρακάτω:

Το ΙΔΕΚΕ, είναι επιφορτισμένο με την υλοποίηση του σημαντικότερου τμήματος (και όγκου) των δραστηριοτήτων της Γ.Γ.Δ.Β.Μ. Με τη βοήθεια αυτού υλοποιείται ένα σημαντικό μέρος των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών δράσεων της Γ.Γ.Δ.Β.Μ. Με βάση το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, το ΙΔΕΚΕ λειτουργώντας ως ΝΠΔΔ με δικό της Διοικητικό Συμβούλιο διαθέτει μια σχετική αυτονομία. Στην πραγματικότητα όμως δεν φαίνεται να κάνει χρήση αυτής της αυτονομίας αλλά περισσότερο να λειτουργεί ως φορέας υλοποίησης των δράσεων της Γ.Γ.Δ.Β.Μ. Κάτω από ένα τέτοιο πλαίσιο λειτουργίας η

απουσία συστήματος ανίχνευσης και προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών δεν θα πρέπει πρωτίστως να αναζητηθεί στο ΙΔΕΚΕ αλλά στη Γ.Γ.Δ.Β.Μ, στην οποία και πολιτικά υπάγεται.

Οι Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ), συνιστώντας μια αποκεντρωμένη δομή της Γ.Γ.Δ.Β.Μ⁹ θα μπορούσαν, υπό συνθήκες, να διαδραματίζουν ένα σημαντικότερο ρόλο στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση των δράσεων της. Θα μπορούσαν μάλιστα και να περιορίζουν, στο βαθμό του δυνατού, τα προβλήματα που δημιουργούνται από την απουσία ενός κεντρικού μηχανισμού ανίχνευσης και προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών. Και τούτο γιατί όχι μόνο διαθέτουν μία σημαντική παράδοση, λειτουργώντας με αριετά ικανοποιητικό τρόπο από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, αλλά γιατί η δομή και η διάρθρωση τους,¹⁰ τους επιτρέπει να αφουγκράζονται τις ανάγκες της κοινωνίας και να προβάλλουν και προωθούν τα αιτήματά της. Να λειτουργούν δηλαδή σαν ένας μηχανισμός ανίχνευσης και προσδιορισμού των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών αναγκών της περιοχής τους. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια και ειδικότερα μετά την εμφάνιση και λειτουργία των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων, ο ρόλος τους τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην υλοποίηση των προγραμμάτων της Γ.Γ.Δ.Β.Μ έχει περιορισθεί σημαντικά.¹¹ Ωστόσο παρά τα σημαντικά προβλήματα που εμφανίζονται στη λειτουργία των ΝΕΛΕ, τα οποία ασφαλώς συνδέονται τόσο με το νέο ρόλο τους όσο και το θεσμικό τους πλαίσιο, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι συνδέονται πιο στενά με τις πραγματικές εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές ανάγκες της περιοχής τους.

Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) καταλαμβάνουν ένα άλλο σημαντικό κομμάτι της δράσης της Γ.Γ.Δ.Β.Μ. Απευθυνόμενα προς τα άτομα που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα, τα οποία καταλαμβάνουν ένα ιδιαίτερα σημαντικό τμήμα του συνολικού πληθυσμού της χώρας¹² στοχεύουν στο να παρέχουν, πέραν του τυπικού

⁹ Με βάση το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο οι ΝΕΛΕ σήμερα υπάγονται στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. Ωστόσο ο κανονισμός λειτουργίας τους, που εξακολουθεί να βρίσκεται σε ισχύ, παραπέμπει και διαμορφώνει σχέσεις με τη ΓΓΔΒΜ, η οποία χρηματοδοτεί και παρακολουθεί τις δράσεις τους. Αναμφίβολα ένα τέτοιο ερμαφρόδιτο καθεστώς μόνο προβλήματα μπορεί να δημιουργεί και να περιορίζει την όποια αποτελεσματικότητα των δράσεών τους.

¹⁰ Οι ΝΕΛΕ με βάση το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο συγκροτούνται σε επίπεδο νομού από εκπροσώπους των τοπικών φορέων και ειδικότερα από εκπροσώπους των εργοδοτών, των εργαζομένων, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των επαγγελματιών και επιστημονικών φορέων του νομού.

¹¹ Τούτο αποδεικνύεται, πέραν των άλλων, και από το σταδιακό περιορισμό των προγραμμάτων που υλοποιούνται σ' αυτές και από τη μείωση της χρηματοδότησης τους.

¹² Με βάση τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, τα άτομα που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση το 2006 ανέρχονται σε 3.311.518 άτομα καταλαμβάνοντας το 36,2% του πληθυσμού άνω των 15 ετών. Εξ αυτών τα 1.879.304 ή

προσόντος που συνδέεται με το απολυτήριο του γυμνασίου, τις απαιτούμενες από την κοινωνία γνώσεις και δεξιότητες, ώστε τα άτομα αυτά να αντιμετωπίζουν, στοιχειωδώς τουλάχιστον, τις σύγχρονες απαιτήσεις της κοινωνίας. Και παρά το γεγονός ότι στην περίπτωση αυτή ο μεγάλος αριθμός ατόμων που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση στη χώρα μας διαμορφώνει πλήρως την αναγκαιότητα της σχετικής παρέμβασης, καθιστώντας κατά κάποιο τρόπο την ύπαρξη ενός μηχανισμού προσδιορισμού των αναγκών λιγότερο επιτακτική από ότι ενδεχομένως ισχύει για άλλες περιπτώσεις, στη πραγματικότητα μια διαδικασία προσδιορισμού των κρίνεται απαραίτητη τόσο στον προσδιορισμό της χωροθέτησης των ΣΔΕ όσο όμως και στη διαμόρφωση αυτού καθ' αυτού του περιεχομένου του προγράμματος των ΣΔΕ και της διασφάλισης των προϋποθέσεων μιας υψηλής αποτελεσματικότητας.¹³

Τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΚΕΕ), όπως επισημάνθηκε στο πέμπτο μέρος της μελέτης, εμφανίζονται στον ευρύτερο χώρο της ΔΒΜ και ειδικότερα στο χώρο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων στην Ελλάδα κατά τις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Αποσκοπούν στη διαμόρφωση εκπαιδευτικών δομών, εντός των οποίων θα υλοποιούνται εκπαιδευτικές δραστηριότητες της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων και του Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ).¹⁴ Κατά τη χρονική περίοδο της τελευταίας τριετίας (2006-2008) λειτουργούν στην Ελλάδα 56 ΚΕΕ κατανομημένα στις 13 περιφέρειες. Τα ΚΕΕ αναπτύσσουν και επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους σ' ένα σχετικά

ποσοστό 56,7% είναι γυναίκες, ενώ τα υπόλοιπα 1.432.214 ή ποσοστό 43,3% είναι άνδρες. Εξ αυτών το ένα τρίτο περίπου (1.092.500 άτομα) βρίσκονται σε αμιγώς παραγωγικές ηλικίες (κάτω των 55 ετών), παρέχοντας σοβαρές ενδείξεις για ενδεχόμενα προβλήματα, που συνδέονται με το χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο των ατόμων στις σύγχρονες κοινωνίες..

¹³ Και στην περίπτωση αυτή η απουσία ενός μηχανισμού προσδιορισμού των αναγκών του προγράμματος, σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις των τελευταίων ετών, που απομακρύνονται πλήρως από τη λογική, τις αρχές και τις μεθόδους της εκπαίδευσης ενηλίκων, που χαρακτηρίζαν εξ αρχής τη φυσιογνωμία του προγράμματος των ΣΔΕ δεν φαίνεται να λειτουργούν προς την ορθή κατεύθυνση και να διαμορφώνουν τις προϋποθέσεις επίτευξης των στόχων του προγράμματος. Στο βαθμό που τα ΣΔΕ θα αποκτούν χαρακτηριστικά του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος θα χάνουν και τα όποια συγκριτικά πλεονεκτήματα διαθέτουν και κατά συνέπεια και τις προϋποθέσεις μιας αποτελεσματικής παρέμβασης.

¹⁴ Υπενθυμίζεται και εδώ η επισήμανση που έγινε στο τρίτο μέρος της μελέτης ότι παρά το γεγονός ότι σε σχετικά πρόσφατες θεσμικές ρυθμίσεις (Ν.3369/2005) τα ΚΕΕ επιχειρείται να εμφανισθούν ως δομές στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων, στη πραγματικότητα συνιστούν πρόγραμμα, χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το καθεστώς λειτουργίας τους, το ανθρωπινό τους δυναμικό και τα (επί μέρους) προγράμματα που υλοποιούνται σ' αυτά υπόκεινται πλήρως στους εκάστοτε κανονισμούς διαχείρισης των χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, χωρίς να παρέχεται καμία δυνατότητα σ' αυτά να αναπτύξουν δικές τους πρωτοβουλίες και δράσεις και να υλοποιήσουν μη χρηματοδοτούμενες από την Ευρωπαϊκή Ένωση πολιτικές.

ευρύ φάσμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Τα προγράμματα αυτά καλύπτουν ενότητες όπως η γλώσσα, ελληνική και ευρωπαϊκές, η ιστορία, ελληνική και ευρωπαϊκή επίσης, περιβάλλον, τέχνες, πολιτισμός, διαχείριση ελεύθερου χρόνου, καθώς και ενότητες που συνδέονται περισσότερο με επαγγελματικές δραστηριότητες όπως πληροφορική, τουρισμός, οικονομία, διοίκηση και επιχειρήσεις.

Η αναλυτική παρουσίαση των δράσεων των ΚΕΕ, που επιχειρήθηκε στο πέμπτο μέρος της μελέτης ανέδειξε τα σημαντικά ζητήματα που αφορούν στις δράσεις των ΚΕΕ και επεσήμανε τους βασικούς παράγοντες που συνδέονται με την υψηλή διαρροή των εκπαιδευμένων από τα προγράμματα των ΚΕΕ. Επισημάνθηκε η αναγκαιότητα της σύνδεσής τους, ως κατηγορία εκπαιδευτικών πολιτικών, με τις πολιτικές απασχόλησης και αγοράς εργασίας αλλά και με τις γενικότερες κοινωνικές πολιτικές καθώς και η αναγκαιότητα του προσδιορισμού τόσο των κατηγοριών των προγραμμάτων όσο και αυτών καθ' αυτών των περιεχομένων τους με τα αποτελέσματα της εφαρμογής συστήματος προσδιορισμού των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών αναγκών.

Πέραν όμως των βασικών δομών η ΓΓΔΒΜ αναπτύσσει ένα σημαντικό αριθμό μεμονωμένων προγραμμάτων. Επιχειρώντας μια συνοπτική αναφορά στα σημαντικότερα εξ αυτών διαπιστώνεται ότι, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, ο σχεδιασμός τους συνδέεται περισσότερο με διοικητικές διαδικασίες και λιγότερο με αυτές καθ' αυτές διαδικασίες προσδιορισμού των αναγκών των ομάδων προς τις οποίες τα προγράμματα αυτά απευθύνονται.

Ειδικότερα στις σχολές γονέων,¹⁵ υλοποιούνται προγράμματα συμβουλευτικής των γονέων, που στοχεύουν πρωτίστως στις σχέσεις σχολείου – οικογένειας αλλά και γενικότερα στις σχέσεις γονέων – παιδιών. Παρά το γεγονός ότι η αναγκαιότητα ενός τέτοιου προγράμματος είναι προφανής καθώς επιχειρεί να παρέμβει στις σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στο πλέγμα γονείς – παιδιά – εκπαιδευτικό σύστημα, η περαιτέρω ενασχόληση, μέσα από την ανάδειξη διαδικασιών προσδιορισμού των αναγκών, κρίνεται απαραίτητη. Βεβαίως πρέπει να επισημανθεί ότι σημαντικές πλευρές των σχέσεων γονέων – παιδιών επιχειρείται να καλυφθούν μέσα από τα επί μέρους προγράμματα των σχολών (βλέπε παράρτημα του παρόντος μέρους), ωστόσο και στην προκείμενη περίπτωση οι ειδικεύσεις αυτές προκύπτουν μέσα από διοικητικού χαρακτήρα διαδικασίες και όχι μέσα διαδικασίες διερεύνησης των αναγκών. Επιβάλλεται με άλλα λόγια οι πολύπλευρες και πολυδιάστατες σχέσεις που αναπτύσσονται στο πεδίο αυτό να τύχουν περαιτέρω επιστημονικής εξειδίκευσης και ειδικότερου προσανατολισμού, προκειμένου τα προγράμματα που θα

¹⁵ Οι σχολές γονέων συνιστούν πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από την Ε.Ε. Σήμερα στην Ελλάδα λειτουργούν 54 σχολές γονέων κατανομημένες σε όλους σχεδόν τους νομούς της χώρας.

προκύψουν από τις διαδικασίες αυτές να καταστούν πιο χρήσιμα και αποτελεσματικά.¹⁶

Παρεμφερείς διαπιστώσεις μπορεί να προκύψουν και για το πρόγραμμα εκπαίδευσης των αγροτών.¹⁷ Το εν λόγω πρόγραμμα (ΗΣίοδος- Εκπαίδευση αγροτών για την ανάληψη δράσεων στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα της οικονομίας) αποσκοπεί στην παροχή βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων στους αγρότες προκειμένου (και σύμφωνα με τον τίτλο του) να είναι σε θέση να αναλάβουν πρωτοβουλίες στους δευτερογενή και τριτογενή τομείς της οικονομίας. Στην περίπτωση αυτή καθίσταται περισσότερο αναγκαία μία διαδικασία προσδιορισμού των αναγκών των αγροτών. Και τούτο όχι μόνο γιατί οι αγρότες διαβιούν και απασχολούνται σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο και συρρικνούμενο περιβάλλον (η απασχόληση για παράδειγμα των αγροτών μειώνεται διαρκώς από τα πρώτα έτη μετά τον πόλεμο μέχρι και στις ημέρες μας, όπως επίσης και ο αποκαλούμενος αγροτικός χώρος), αλλά γιατί και τα ίδια τα χαρακτηριστικά των αγροτών διαφοροποιούνται έντονα και διαμορφώνουν καθοριστικούς, για τη επιτυχία ή αποτυχία του προγράμματος, παράγοντες. Ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης των αγροτών που δεν στηρίζεται σε συστηματική και με επιστημονικό τρόπο ανίχνευση και προσδιορισμό των εκπαιδευτικών αναγκών είναι περισσότερο από άλλα καταδικασμένη στην αποτυχία.

Ως ιδιαίτερη θα μπορούσε να θεωρηθεί η περίπτωση του προγράμματος Εκπαίδευση Ενηλίκων στην Απόκτηση Βασικών Δεξιοτήτων στις Νέες Τεχνολογίες. Στην πραγματικότητα πρόκειται για πρόγραμμα εξοικείωσης των ενηλίκων και εκμάθησης χειρισμού των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Με δεδομένη την υστέρηση που εμφανίζει η χώρα μας αναφορικά με τη χρήση και την αξιοποίηση των ηλεκτρονικών υπολογιστών (και εν γένει των νέων τεχνολογιών) στην καθημερινή λειτουργία των ατόμων, η προσφορά τέτοιας φύσης προγραμμάτων καλύπτει μια ιδιαίτερα σημαντική ανάγκη. Η αναγκαιότητα της ύπαρξής του, με άλλα λόγια δηλαδή, είναι ιδιαίτερα προφανής. Ωστόσο μια σειρά από επί μέρους ζητήματα, που αφορούν τόσο στη διασφάλιση και στον εξοπλισμό των υποδομών, όσο και στις τεχνικές και

¹⁶ Για παράδειγμα διαφορετικές είναι οι σχέσεις γονέων παιδιών στα μεγάλα αστικά κέντρα σε σχέση με τις αγροτικές περιοχές, διαφορετικές είναι οι σχέσεις στις οικογένειες με υψηλά εισοδήματα συγκριτικά με αυτές των φτωχών οικογενειών. Οι παρεμβάσεις αυτές χρειάζεται να λαμβάνουν υπόψη μία σειρά από παράγοντες ώστε να μπορούν να είναι αποτελεσματικές. Η διαφοροποίηση των προγραμμάτων με βάση αυτούς τους παράγοντες μπορεί μόνο να προκύψει ως αποτέλεσμα περαιτέρω ενασχόλησης μέσω των διαδικασιών προσδιορισμού των αναγκών.

¹⁷ Στη χρονική περίοδο της συγγραφής της μελέτης δεν ήταν πλήρως αποσαφηνισμένο το κατά πόσο το πρόγραμμα των αγροτών εντάσσεται στους σχεδιασμούς της ΓΓΔΒΜ για τη προσεχή διαχειριστική περίοδο.

στις μεθόδους εκπαίδευσης των ενηλίκων χρειάζεται να προσδιορισθούν και ενισχυθούν ώστε να διαμορφώνονται προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης

Ως γενική διαπίστωση της ανάλυσης που προηγήθηκε, μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο σχεδιασμός των δραστηριοτήτων της ΓΓΔΒΜ καλύπτει ιδιαίτερα σημαντικούς τομείς της κοινωνίας και ιδιαίτερων κατηγοριών του πληθυσμού (άτομα χωρίς υποχρεωτική εκπαίδευση, άτομα χωρίς δεξιότητες στις νέες τεχνολογίες, ειδικές κατηγορίες πολιτών, κ.α). Ο προσδιορισμός των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών αναγκών αυτών των κατηγοριών, μέσα κυρίως από διοικητικές και πολιτικού χαρακτήρα διαδικασίες δεν διασφαλίζει προϋποθέσεις αποτελεσματικής δράσης. Επιβάλλεται ο ανασχεδιασμός και η υιοθέτηση πιο συστηματικών και επιστημονικών διαδικασιών προσδιορισμού των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών αναγκών και ο σχεδιασμός και η αναμόρφωση των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων με βάση τα πορίσματα αυτών. Τούτο συνιστά, κατά την κρίση μας, πρώτιστο καθήκον, προκειμένου οι παρεμβάσεις της ΓΓΔΒΜ, γίνουν πιο κοινωνικά δίκαιες και αποτελεσματικές.

3.2. Οι προτάσεις της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ).

Η ΓΣΕΕ συνιστά ένας από τους σημαντικότερους φορείς άσκησης δραστηριοτήτων Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα. Όντας ο βασικός κοινωνικός εταίρος που έχει σαν κεντρικό του καθήκον την υπεράσπιση και προώθηση των συμφερόντων των εργαζομένων αναζητεί και χρησιμοποιεί όλα τα διαθέσιμα μέσα που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων του. Ο ευρύτερος χώρος της Δια Βίου Μάθησης, στο βαθμό που δημιουργεί ευκαιρίες για τους εργαζόμενους και, κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις συμβάλλει στην ενίσχυση της διαπραγματευτικής τους δύναμης, συνιστά ένα προνομιακό πεδίο ανάπτυξης των δράσεων της ΓΣΕΕ.

Η ΓΣΕΕ εμπλέκεται στις δραστηριότητες της Δια Βίου Μάθησης μέσα από τη λειτουργία των δύο βασικών της δομών. Του Ινστιτούτου Εργασίας (ΙΝΕ) και του Κέντρου Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΚΑΝΕΠ). Και οι δύο αυτές δομές αναπτύσσουν τα τελευταία χρόνια αυξανόμενη δράση τόσο σε αμιγώς εκπαιδευτικά και επιμορφωτικά προγράμματα όσο και αντίστοιχα ερευνητικά, που έχουν ως κύριο στόχο αφ' ενός μεν τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών της δράσεων αφ' ετέρου δε την εξυπηρέτηση των ευρύτερων αναγκών συνδιαλιστικής δράσης της ΓΣΕΕ.

Το Ινστιτούτο Εργασίας (ΙΝΕ) της ΓΣΕΕ σχεδιάζει και υλοποιεί τις δράσεις του μέσα από τη λειτουργία τεσσάρων βασικών του τομέων:

1. Του τομέα Οικονομικής Πολιτικής και Ανάπτυξης, που έχει ως αντικείμενο την παρακολούθηση των μακροοικονομικών εξελίξεων, την

2. Του τομέα Εργασιακών Σχέσεων, με αντικείμενο την καταγραφή και ανάλυση των εξελίξεων και τάσεων στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων σε συνάρτηση με τις κοινωνικές προεκτάσεις που αυτές συνεπάγονται.
3. Του τομέα Κοινωνικής Πολιτικής με αντικείμενο την καταγραφή, παρακολούθηση και επεξεργασία των εξελίξεων στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής και
4. Του τομέα Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και Απασχόλησης, με αντικείμενο είναι την έρευνα, μελέτη, τεκμηρίωση και υποβολή προτάσεων, για την υλοποίηση πολιτικών ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού.

Στον τελευταίο τομέα εντάσσεται και αναπτύσσει τις δράσεις του το Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης του ΙΝΕ της ΓΣΕΕ. Οι δραστηριότητες των τεσσάρων τομέων καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, τόσο σε αμιγώς ερευνητικό επίπεδο, όσο και σε εκπαιδευτικό. Και είναι αυτό το διευρυμένο επίπεδο της ερευνητικής δράσης του ΙΝΕ, σε συνδυασμό με την αυξημένη εμπειρία των στελεχών του, που εντάσσει τις δραστηριότητές του πιο κοντά στις πραγματικές ανάγκες των εργαζομένων και συνεπώς περισσότερο αποτελεσματικές. Κατά συνέπεια η οργανωτική δομή και διάρθρωση του ΙΝΕ,¹⁸ σε συνδυασμό με τις σχέσεις που διαμορφώνει με τους συνδικαλιστικούς φορείς των εργαζομένων σε όλη τη χώρα αναδεικνύουν και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των δράσεων του.

Ο σχεδιασμός των επί μέρους παρεμβάσεων του συνιστά το αποτέλεσμα τόσο ερευνητικών προσπαθειών σε διάφορα πεδία που καλύπτουν κατά διαστήματα τους στόχους και τις επιδιώξεις του όσο και της συνεχιζόμενης δράσης των στελεχών του στους χώρους ανάπτυξης των εκπαιδευτικών δράσεων της ΓΣΕΕ. Η αναγκαιότητα τεκμηρίωσης των προτάσεων και των δράσεων συνιστά ενδογενές χαρακτηριστικό του φορέα, που διατρέχει οριζόντια και κάθετα τις ενέργειες του.

Ειδικότερα, η συντελούμενη βασική και εφαρμοσμένη έρευνα που πραγματοποιείται στο ΙΝΕ για την τεκμηρίωση των θέσεων και διεκδικήσεων της ΓΣΕΕ και του συνδικαλιστικού κινήματος γενικότερα, επηρεάζει, ως ένα βαθμό, και τη διαμόρφωση των αντίστοιχων δημόσιων πολιτικών και παράλληλα συμβάλλει στον εμπλουτισμό του επιστημονικού προβληματισμού που αναπτύσσεται στην χώρα μας, αναφορικά με τα ζητήματα της οικονομικής, της κοινωνικής πολιτικής, της κοινωνικής ασφάλισης, των εργασιακών σχέσεων, της μεταναστευτικής πολιτικής, και των πολιτικών ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού.

¹⁸ Το ΙΝΕ της ΓΣΕΕ διαθέτει παραρτήματα σε όλες τις περιφέρειες της χώρας

Η διαπίστωση αυτή σημαίνει ότι το ΙΝΕ:

- Δημιουργεί συνθήκες παραγωγής γνώσης και ανάπτυξης μεθόδων και τεχνικών με τον εμπλουτισμό της θεωρίας και της μεθοδολογίας.
- Αντιμετωπίζει την οικονομική και την κοινωνική έρευνα καθώς και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού ως πεδία, μεταξύ των άλλων, υψηλής προτεραιότητας.
- Προσεγγίζει ενιαία και όχι αποσπασματικά τα εξεταζόμενα ζητήματα.
- Ο σχεδιασμός των ερευνών και μελετών του ΙΝΕ απομακρύνεται από τα στοχοθετημένα ερευνητικά προγράμματα και εντάσσεται στις ανάγκες τεκμηρίωσης και διατύπωσης των προτάσεων και των διεκδικήσεων του συνδικαλιστικού κινήματος.
- Συνδέει την έρευνα με τη διατύπωση στρατηγικών κατευθύνσεων και συγκεκριμένων πολιτικών.
- Δημιουργεί συνθήκες ανάπτυξης δικτύων πληροφόρησης με άλλα ερευνητικά κέντρα και παρατηρητήρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό, απαραίτητα για την έρευνα την επαγγελματική κατάρτιση, την επιμόρφωση και την διατύπωση προτάσεων πολιτικής.
- Δημιουργεί τις προϋποθέσεις διάχυσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων στο κοινωνικό σύνολο και στην επιστημονική κοινότητα (εθνική, ευρωπαϊκή και διεθνή) εκθέτοντας την ερευνητική του θεώρηση και μεθοδολογία σε επιστημονική και κοινωνική κρίση.
- Καταγράφει τις εξελίξεις της οικονομικής και κοινωνικής πραγματικότητας της χώρας μας, συνδέοντας το «οικονομικό» με το «κοινωνικό» στοιχείο της αναπαραγωγής της ελληνικής οικονομίας.

Για την επίτευξη αυτών των συνθηκών και προϋποθέσεων στο ΙΝΕ, είναι αναγκαία στο παρόν και το μέλλον:

- η συντελούμενη έρευνα να είναι συνεχής, μεθοδική, και συστηματική.
- η συνεχής επικαιροποίηση και ανάπτυξη της Τράπεζας δεδομένων για την Οικονομία, την Αγορά Εργασίας και την Κοινωνική Προστασία.
- η συνεχής ανάπτυξη υποδομών, εννοιολογικών πλαισίων, μεθόδων και τεχνικών που εξασφαλίζουν την επιστημονική ανάλυση και απόδειξη αλλά και την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης καθώς και της συνδικαλιστικής επιμόρφωσης.

- η ανάπτυξη του Παρατηρητηρίου Εργασιακών Σχέσεων και του Παρατηρητηρίου Μετανάστευσης.
- η ενίσχυση της διάχυσής τους προς την περιφερειακή και κλαδική δομή του ΙΝΕ για την μελέτη περιφερειακών και κλαδικών προβλημάτων, την υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και συνδικαλιστικής επιμόρφωσης, καθώς και την διατύπωση εναλλακτικών πολιτιών στο πλαίσιο του νέου αναπτυξιακού υποδείγματος της καινοτομίας, της γνώσης, της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας, της πραγματικής σύγκλισης και της απασχόλησης.
- η ανάπτυξη επιστημονικών συνεργασιών με ερευνητές, κέντρα ερευνών, ΑΕΙ, ΤΕΙ καθώς και με φορείς Περιφερειών, Νομαρχιών, Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Δημόσιων οργανισμών, καθώς και με ινστιτούτα εργασίας άλλων χωρών της Δυτικής και Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων για την μελέτη των κοινωνικών-οικονομικών προβλημάτων.

Το Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΚΑΝΕΠ) αναπτύσσει τις δραστηριότητες του προς δύο κατευθύνσεις. Την ερευνητική και την αμιγώς εκπαιδευτική. Και οι δύο δραστηριότητες είναι αλληλοσυμπληρούμενες και ενισχύουν η μία την άλλη. Έρευνα στο πεδίο της εκπαίδευσης και της εκπαιδευτικής πολιτικής και οργάνωση και υλοποίηση εκπαιδευτικής δράσης λειτουργούν αρμονικά και αλληλοσυμπληρούμενα στο πλαίσιο του ΚΑΝΕΠ. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες του ΚΑΝΕΠ συνδέονται κυρίως με τη λειτουργία της Ακαδημίας της ΓΣΕΕ¹⁹. Οι δράσεις της Ακαδημίας αφορούν αποκλειστικά συνδικαλιστές και επιχειρούν να προσφέρουν στους συνδικαλιστές γνώσεις και δεξιότητες υψηλού ακαδημαϊκού επιπέδου, ώστε να δύνανται να ανταποκρίνονται στα σύνθετα και πολυδιάστατα καθήκοντά τους.

Το ΚΑΝΕΠ ωστόσο αναπτύσσει και εκπαιδευτικές δραστηριότητες του και έξω από το πλαίσιο της Ακαδημίας της ΓΣΕΕ. Οι δύο αυτές δομές της ΓΣΕΕ δεν λειτουργούν ανεξάρτητα και αποσπασματικά, αλλά σε αρκετές περιπτώσεις, όταν κρίνεται απαραίτητα συνεργάζονται και αναπτύσσουν δράσεις από κοινού. Έτσι Ινστιτούτο Εργασίας (ΙΝΕ) της ΓΣΕΕ και ΚΑΝΕΠ στο πλαίσιο της διεύρυνσης των δράσεων και της διαμόρφωσης προϋποθέσεων πιο αποτελεσματικής δράσης συνέστησαν μια Αναπτυξιακή Σύμπραξη με το τίτλο «Εργασία και Εκπαίδευση». Στο πλαίσιο της, πέραν των άλλων δραστηριοτήτων, υλοποιήθηκε μια έρευνα πεδίου με στόχο την καταγραφή και τη διερεύνηση αναγκών για τη χάραξη πορείας στο πεδίο της δια βίου

¹⁹ Η Ακαδημία της ΓΣΕΕ διανύει ήδη το τρίτο ακαδημαϊκό έτος της λειτουργίας της. Σε ετήσια βάση εκπαιδεύει 40-50 συνδικαλιστές σε προγράμματα μεγάλης χρονικής διάρκειας.

μάθησης.²⁰ Από τα πορίσματα της έρευνας αυτής προέκυψαν και οι βασικοί άξονες παρέμβασης του ΚΑΝΕΠ οι οποίοι αφορούν στα πεδία: Συνδικάτα και Κοινωνία, Κοινωνικής Πολιτική και Απασχόληση, Εργασιακές Σχέσεις και Εργασιακά Δικαιώματα, Οικονομική Πολιτική και Δια Βίου Μάθηση.

Αναλυτικότερο περιεχόμενο των δράσεων του ΚΑΝΕΠ παρουσιάζεται στο παράρτημα του παρόντος μέρους της μελέτης. Αυτό που χρειάζεται εδώ να επισημανθεί είναι η διαπίστωση της βαρύτητας και της σημασίας που προσδίδει το ΚΑΝΕΠ στις διαδικασίες προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών και στις προσπάθειες να σχεδιάσει τις δράσεις του με βάση τα πορίσματα σχετικών διαδικασιών

3.3. Οι Δραστηριότητες του Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ).

Ο ΟΕΕΚ συνιστά τον τρίτο φορέα, οι δράσεις του οποίου παρουσιάζονται και αναλύονται στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης. Ο ΟΕΕΚ, ως γνωστόν, από τις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας (1992) αναπτύσσει τις δράσεις του στο πεδίο της τεχνικής εκπαίδευσης και της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.

Ενόψει της προγραμματικής περιόδου 2007 - 2013 και του ΕΣΠΑ, ο Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης σχεδιάζει την αναμόρφωση των παρερχομένων τομέων και ειδικοτήτων κατάρτισης, σε μια προσπάθεια να βελτιώσει και να επικαιροποιήσει το επίπεδο εκπαιδευτικών υπηρεσιών που παρέχει. Η ανάγκη αυτή προκύπτει από την αναντιστοιχία και τη γενικότερη ανακολουθία των παρεχόμενων ειδικοτήτων με τις ανάγκες ζήτησης στην αγορά εργασίας, σε μια συγκυρία που οι ρυθμοί μεταβολής των δεδομένων στον τομέα της παραγωγής, της γνώσης και της τεχνολογίας είναι ιλιγγιώδεις.

Βασικές διαπιστώσεις εξακολουθούν να αποτελούν μέχρι σήμερα τα εξής:

- Η χαλαρή σύνδεση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με τη σφαίρα της απασχόλησης.

²⁰ Η έρευνα πεδίου περιλάμβανε ένα ποσοτικό μέρος που αφορούσε τη διανομή και συμπλήρωση 655 ερωτηματολογίων σε εκπαιδευόμενους που παρακολούθησαν προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης στο πρόγραμμα "ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ" κατά την περίοδο 2007 – 2008 και ένα ποιοτικό μέρος, που αφορούσε σε συνεντεύξεις σε 12 εκπαιδευόμενους προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης στο πρόγραμμα "ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ". Επιπλέον, διενεργήθηκε focus group στους εκπαιδευτές των προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης όπου τέθηκε και το θέμα της διάγνωσης των μελλοντικών αναγκών σε θεματικά αντικείμενα.

- Η ανυπαρξία ενός στρατηγικού σχεδίου σύνδεσης των συστημάτων τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την απασχόληση.
- Η έλλειψη ενός αποτελεσματικού οργάνου μελέτης και παρατήρησης των αναγκών της αγοράς εργασίας σε τοπικό, περιφερειακό, και εθνικό επίπεδο προκειμένου να αναγνωρίζονται οι απαιτήσεις της κοινωνικής ζήτησης σε ειδικότητες και επαγγελματικές εξειδικεύσεις.
- Η αδυναμία συνεννόησης και αλληλοσυμπλήρωσης των προγραμμάτων σπουδών και των ειδικοτήτων που περιλαμβάνονται στη τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση, στην αρχική κατάρτιση, και στα Ανώτερα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.
- Η σημαντική καθυστέρηση στο επίπεδο της δημιουργίας επαγγελματικών περιγραμμάτων

Παρά τη διαπιστωμένη έλλειψη μιας συστηματικής και μακροχρόνιας μελέτης σε επίπεδο διάγνωσης αναγκών, ο Ο.Ε.Ε.Κ επιχειρεί την αναμόρφωση των προγραμμάτων του λαμβάνοντας υπόψη τα εξής:

- την εμπειρία των κοινωνικών εταίρων οι οποίοι θεσμικά συμμετέχουν στο διοικητικό του συμβούλιο και συνδιαμορφώνουν ως ένα βαθμό το πλαίσιο άσκησης της εκπαιδευτικής πολιτικής του φορέα.
- την εμπειρία των εκπαιδευτών του οι οποίοι διαθέτουν βιωματική άποψη και γνώμη για την καταλληλότητα των παρεχόμενων ειδικοτήτων από το φορέα στο πλαίσιο των διδακτικών τους καθηκόντων
- τις παρατηρήσεις και τις εισηγήσεις που δέχεται ο φορέας από τους εμπλεκόμενους φορείς σε επίπεδο διοικητικού συμβουλίου, όσο και σε επίπεδο στελεχών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Στόχος του είναι, να μετουσιωθεί η διαδικασία αυτή σε ένα μοντέλο σύνθεσης δημιουργώντας ένα βελτιωτικό feed back στη συνολικότερη προσπάθεια ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των δράσεων αρχικής κατάρτισης. Ειδικότερα στην τρέχουσα φάση, προτίθεται να εφαρμόσει πιλοτικά το μοντέλο σύμπτυξης ορισμένων συναφών κλάδων (π.χ Οικονομίας & Διοίκησης – Πληροφορικής – Τουρισμού) προκειμένου να δημιουργηθεί μια πιο συγκεντρωμένη και πιο ομαδοποιημένη κατηγοριοποίηση των τομέων αλλά και των ειδικοτήτων που αντιστοιχούν σ' αυτές. Στο πλαίσιο αυτού του πιλοτικού σχεδίου, προτίθενται να συντάξουν νέους οδηγούς κατάρτισης, νέα προγράμματα σπουδών καθώς και νέα τεχνικά εγχειρίδια. Ταυτόχρονα με την πιλοτική εφαρμογή του σχεδίου αυτού στους 3 ενδεικτικούς τομείς, θα ξεκινήσει και παράλληλη αναμόρφωση και των υπόλοιπων τομέων όπως και η αναμόρφωση των πεδίων που αφορούν τα επαγγελματικά δικαιώματα.

Να σημειωθεί ότι ο ΟΕΕΚ αναμορφώνει το πρόγραμμα σπουδών των παρεχόμενων ειδικοτήτων του αυτόματα, εκεί όπου έχουν καθοριστεί με σαφήνεια τα επαγγελματικά περιγράμματα από το ΕΚΕΠΙΣ τα οποία μέχρι σήμερα είναι περίπου 50.

4. Μία πρώτη προσέγγιση των αιτιών της χαμηλής συμμετοχής στις δραστηριότητες της Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα

Στην ενότητα αυτή του κεφαλαίου επιχειρείται η συνοπτική παρουσίαση και αξιοποίηση των πορισμάτων της μελέτης προκειμένου να αναδειχθούν οι βασικοί παράγοντες που μπορεί να ερμηνεύσουν τη χαμηλή συμμετοχή των ατόμων στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες της Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα. Σε προηγούμενο τμήμα της μελέτης επιχειρήθηκε μια πρώτη καταγραφή, ανάλυση και παρουσίαση των αιτιών που συνδέονται με τις διαρροές από τις δραστηριότητες της Δια Βίου Μάθησης. Παρά το γεγονός ότι τα αίτια της διαρροής δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι ταυτίζονται με τα αίτια της χαμηλής συμμετοχής ωστόσο αναμένεται να εμφανίζουν κοινά στοιχεία και κοινά χαρακτηριστικά. Έτσι συνδυάζοντας τα βασικά πορίσματα της διαδικασίας αναζήτησης των αιτιών της διαρροής από τις εκπαιδευτικές διαδικασίες της Δια Βίου Μάθησης με τις αντίστοιχες της χαμηλής συμμετοχής επιχειρείται μια πρώτη προσέγγιση των αιτιών της χαμηλής συμμετοχής των ατόμων στις δράσεις της Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα.

Έτσι, με βάση τα παραπάνω και λαμβάνοντας υπόψη τα πορίσματα από την προηγούμενη ανάλυση των ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων των φορέων που εμπλέκονται στις δράσεις της Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα, που είχε σαν στόχο τόσο την ανάδειξη της φυσιογνωμίας τους και των βασικών τους χαρακτηριστικών, όσο και ειδικότερα για την Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων και των ΚΕΕ, την αναζήτηση των αιτιών των διαρροών των εκπαιδευομένων από τις δραστηριότητές τους, μπορεί να συναχθούν βασικές διαπιστώσεις και αρχικά συμπεράσματα σχετικά με τα αίτια της χαμηλής συμμετοχής των εκπαιδευομένων στις δράσεις της Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα. Οι διαπιστώσεις αυτές μπορεί να ταξινομηθούν στις παρακάτω ενότητες:

I. Στην απουσία κουλτούρας Δια Βίου Μάθησης στην Ελλάδα.

Μπορεί με σχετική ευχέρεια να υποστηριχθεί ότι στην ελληνική κοινωνία υπάρχει διαπιστωμένο σοβαρό έλλειμμα κουλτούρας δια βίου μάθησης. Τούτο αναμφίβολα συνδέεται με την απουσία παράδοσης συμμετοχής σε διαδικασίες δια βίου μάθησης. Οι Έλληνες και Ελληνίδες δεν έχουν ακόμη εντάξει στην καθημερινότητά τους τη διαδικασία συνεχούς μάθησης. Δεν ανησυχούν από το γεγονός ότι σε ορισμένους κοινωνικούς ή επαγγελματικούς τομείς μένουν τραγικά πίσω. Αισθάνονται όμως την ανάγκη να ενταχθούν στα συστήματα της

δια βίου μάθησης όταν πιέζονται ή όταν απειλούνται στην επαγγελματική πρωτίστως και δευτερευόντως στην κοινωνική τους ζωή. Αυτή η μικρή συμμετοχή του ελληνικού πληθυσμού στη δια βίου μάθηση έχει να κάνει και με την γενικότερη «εικόνα» της δια βίου μάθησης αλλά και από το χάσμα που διαπιστώνεται μεταξύ των προσδοκόμενων ωφελειών και της πραγματικής προστιθέμενης αξίας που έχουν τα διάφορα προγράμματα δια βίου μάθησης στην επαγγελματική και γενικότερα στην κοινωνική ζωή.

Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες εκείνες, που έχουν πρόσφατα θεσπίσει νομοθετικό πλαίσιο για τη δια βίου μάθηση, ωστόσο διαπιστώνεται ότι οι στρατηγικές εξακολουθούν να μην είναι ισόρροπες και αποτελεσματικές. Η Ελλάδα εμφανίζει το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής στη δια βίου μάθηση σε σύγκριση ακόμα και με νέα κράτη μέλη, ενώ το ποσοστό συμμετοχής δεν διαφέρει αισθητά μεταξύ ανδρών και γυναικών (1,9% και 1,7% αντίστοιχα). Από την σύγκριση στατιστικών δεδομένων για την Ευρωπαϊκή Ένωση που αφορούν στη συμμετοχή σε κάθε μορφή εκπαίδευσης ή κατάρτισης ατόμων ηλικίας 25-64 χρόνων, προκύπτει ότι το ποσοστό συμμετοχής στην περίπτωση της Ελλάδας για το 2005 είναι πολύ χαμηλότερο από το αντίστοιχο μέσο ποσοστό της ΕΕ25 (1,8% έναντι 10,8% της ΕΕ25). Σε σχέση με το 2000, στην Ελλάδα, έχει σημειωθεί μικρή πρόοδος, με αύξηση κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες. Η υστέρηση με τον μέσο ευρωπαϊκό ποσοστό συμμετοχής φτάνει τις 9 ποσοστιαίες μονάδες, καταδεικνύοντας με τον καλύτερο τρόπο την ανάγκη ενίσχυσης της δια βίου μάθησης σε όλες τις παραγωγικές ηλικιακές ομάδες και σε όλες τις κατηγορίες του εργατικού δυναμικού της χώρας με ευέλικτα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Π. Η απουσία θεσμοθετημένου και λειτουργικού συστήματος ανίχνευσης και προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών και των αναγκών κατάρτισης.

Στη χώρα μας είναι ιδιαίτερα εμφανής η απουσία συστήματος έρευνας των αναγκών δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού σε σχέση με τις υπαρκτές κοινωνικές και παραγωγικές ανάγκες. Όλες οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, που έχουν γίνει τις τελευταίες δεκαετίες στην επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς και τα συστήματα αρχικής και συνεχιζόμενης κατάρτισης που αναπτύχθηκαν ραγδαία μετά το 1993, αναφέρονται στην αναγκαιότητα σύνδεσής της με την αγορά εργασίας, με στόχο την ομαλή και ασφαλή μετάβαση των εκπαιδευομένων από το χώρο της εκπαίδευσης σε αυτόν της απασχόλησης.

Ποτέ όμως δεν προχώρησε μια ουσιαστική και σε βάθος διερεύνηση των προβλημάτων που αντιμετώπιζαν τα συστήματα για να μπορέσουν να “συνδεθούν” (ειδικότητες – εξειδικεύσεις – επάρκεια προσόντων) με τις εκάστοτε υπαρκτές ανάγκες της αγοράς εργασίας αλλά και της κοινωνίας γενικότερα. Οι ελλείψεις και τα κενά που παρουσιάζονται στην αποτελεσματική σύνδεση της Δια Βίου Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την

Απασχόληση είναι αριετά, το πιο σημαντικό, όπως έχει διαπιστωθεί από αριετούς ερευνητές αλλά και από τους κοινωνικούς εταιρους μέσω της Ο.Κ.Ε. που έχουν εκφράσει την γνώμη τους για τα ζητήματα της δια βίου μάθησης, είναι ότι δεν υπάρχει επαρκής μηχανισμός και διαδικασία προσδιορισμού των αναγκών της αγοράς εργασίας, ώστε να υπάρχουν ασφαλή δεδομένα για τον σχεδιασμό, τον προγραμματισμό και την λειτουργία της Δια Βίου Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

Οι ad-hoc μελέτες που κατά καιρούς πραγματοποιούνται από διάφορους φορείς δεν λύνουν το πρόβλημα. Επιβάλλεται να υπάρξει ένα εθνικό και μόνιμο σύστημα (ή συνδυασμός επί μέρους συστημάτων) διερεύνησης των εκπαιδευτικών αναγκών και των αναγκών επαγγελματικής κατάρτισης, το οποίο θα εξασφαλίζει την εμπιστοσύνη όλων και θα παρέχει αξιόπιστα στοιχεία για τις ανάγκες εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης, σε περιφερειακό επίπεδο. Τα προϊόντα αυτού του συστήματος θα είναι αποδεικτά όχι μόνο από τους φορείς που έχουν την ευθύνη διαμόρφωσης πολιτικών και προγραμμάτων για την εκπαίδευση και κατάρτιση, αλλά και από τα παραγωγικά Υπουργεία με αποτέλεσμα συντονισμένα και αποτελεσματικά να ενσωματώνεται κάθε καινούργια ή πρόσθετη γνώση, δεξιότητα και ικανότητα στις διαδικασίες ένταξης, επανένταξης ή και επαγγελματικής ανέλιξης κάθε ατόμου που ολοκληρώνει κύκλο ή κύκλους μάθησης στα συστήματα που εντάσσονται στην δια βίου μάθηση. Είναι δεδομένο για την Ελληνική κοινωνία ότι η συμμετοχή μόνο για απασχόληση ελεύθερου χρόνου ή για χόμπι αποτελεί ένα πάρα πολύ μικρό ποσοστό, ως εκ τούτου η συμμετοχή σε προγράμματα δια βίου θα γίνει ελκυστική αν η κάθε προσπάθεια έχει συγκεκριμένο όφελος που θα συμβάλει στην κοινωνική καταξίωση και ευημερία των ατόμων.

III. Το ζήτημα της ποιότητας των προγραμμάτων δια βίου μάθησης

Είναι γεγονός ότι η ποιότητα στα προγράμματα δια βίου μάθησης, αποτελεί βασικό παράγοντα που ενισχύει και ενθαρρύνει την συμμετοχή στη δια βίου μάθηση και πείθει περισσότερους ενήλικες να συμμετέχουν, γιατί η ποιότητα στην εκπαίδευσή τους την «εισπράττουν» ως βελτίωση και αύξηση των τυπικών τους προσόντων. Παράλληλα η Επιτροπή στις 27 Σεπτεμβρίου 2007 ανακοίνωσε το σχέδιο δράσης για την εκπαίδευση ενηλίκων με τίτλο «Ποτέ δεν είναι αργά για μάθηση» [COM(2007) 558 τελικό. Το εν λόγω σχέδιο δράσης αποσκοπεί στη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος εκπαίδευσης ενηλίκων, προσιτού σε όλους. Κυριότεροι στόχοι είναι η παρέμβαση σε επίπεδο συμμετοχής, ποιότητας και αποτελεσματικότητας του συστήματος, αναγνώρισης των αποτελεσμάτων της μάθησης και ελέγχου του εν λόγω τομέα.

Το ζήτημα της ποιότητας τίθεται πλέον στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

Παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικά βήματα στην βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων που υλοποιούνται σήμερα από τους φορείς δια βίου μάθησης και κυρίως από την ΓΓΔΒΜ, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι έχουμε φθάσει σ' ένα ικανοποιητικό επίπεδο ποιότητας τέτοιο που να αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην ενίσχυση της συμμετοχής των εκπαιδευομένων.

Το ζήτημα της ποιότητας, όπως έχει ανιχνευθεί «μακροσκοπικά» από τα πορίσματα της μελέτης συνδέονται, για την περίπτωσή μας, με τους παρακάτω παράγοντες:

1. Υποδομές. Το φυσικό περιβάλλον, το κτιριολογικό, οι κατάλληλοι εξοπλισμοί, η διάταξη των αιθουσών και γενικά η «εικόνα» των υποδομών επηρεάζει σημαντικά το αποτέλεσμα της μάθησης. Η εξυπηρέτηση προγραμμάτων δια βίου μάθησης, σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όπου στεγάζονται σχολικές ηλικίες δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι ικανοποιείται το ποιοτικό στοιχείο στον τομέα των υποδομών. Δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι χώροι αυτοί μπορούν να προσελκύσουν ή να ενθαρρύνουν να παραμείνουν στο πρόγραμμα ενήλικα άτομα. Αποτελεί βασική προτεραιότητα ο σχεδιασμός ενός μεσοπρόθεσμου κτιριολογικού προγράμματος ώστε οι δομές δια βίου μάθησης να αποκτήσουν δικούς τους χώρους με συγκεκριμένες προδιαγραφές για εκπαίδευση ενηλίκων, με σύγχρονους εξοπλισμούς και εκπαιδευτικά μέσα ώστε όλοι οι άλλοι παράγοντες μάθησης να μπορούν να λειτουργήσουν ή να δραστηριοποιηθούν με την μέγιστη δυνατή ποιότητα και αποτελεσματικότητα.

2. Ανθρώπινο δυναμικό. Αποτελεσματική μάθηση ή διαφορετικά, αποτελεσματική μεταφορά γνώσης στον εκπαιδευόμενο μπορεί να επιτευχθεί αν ο εκπαιδευτής είναι επαρκής και οι εκπαιδευτικές μέθοδοι κατάλληλοι. Η αρχή αυτή αποτελεί την βασικότερη ποιοτική βάση πάνω στην οποία μπορούμε να επενδύσουμε αποτελεσματικά προγράμματα δια βίου μάθησης. Οι ελλείψεις στην εκπαιδευτική και παιδαγωγική επάρκεια των εκπαιδευτών, που παρουσιάζουν ορισμένα προγράμματα πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα, γιατί σε διαφορετική περίπτωση θα επιδεινωθεί όχι μόνο η συμμετοχή και τα ποσοστά διαρροής των εκπαιδευομένων αλλά και η γενικότερη εικόνα της δια βίου μάθησης στην χώρα μας. Η ποιότητα στο ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί το συγκριτικό πλεονέκτημα κάθε δομής που δραστηριοποιείται στο χώρο της δια βίου και όχι μόνο. Κατά συνέπεια η δημιουργία ενός σταθερού σώματος εκπαιδευτών καλά και επαρκώς επιμορφωμένων πρέπει να αποτελεί επιδίωξη κάθε προσπάθειας ή στρατηγικής που σκοπό έχει την βελτίωση της ποιότητας.

3. Εκπαιδευτικά προγράμματα. Το είδος και το περιεχόμενο των προγραμμάτων αποτελεί το πρώτο σημείο επαφής του εκπαιδευόμενου με το σύστημα δια βίου μάθησης. Αποτελεί τον παράγοντα εκείνο που συνδέεται

άμεσα με τα ενδιαφέροντά του και τις κοινωνικές ή επαγγελματικές του επιδιώξεις. Αποτελεί παράγοντα επιλογής ή απόρριψης για την παρακολούθηση ενός προγράμματος. Είναι πολύ σημαντικό τα προγράμματα να ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα των κατοίκων στις διάφορες περιοχές της χώρας, γι' αυτό η ομοιομορφία μπορεί να εξασφαλίζει οικονομίες κλίμακος στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση, μπορεί όμως να μην ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα των κατοίκων, και τα οποία μπορεί να συνδέονται με κοινωνικά ή και αναπτυξιακά συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής. Όπως έχουμε αναφέρει, είναι σημαντικό πέρα από ένα σταθερό πίνακα προγραμμάτων από τον οποίο μπορεί κάθε δομή δια βίου, να επιλέξει αυτά που μπορούν βιώσιμα να λειτουργήσουν στην περιοχή τους, να υπάρχει η θεσμική δυνατότητα να σχεδιάσει και να υλοποιήσει προγράμματα που έχουν σημαντική αξία στις επαγγελματικές, κοινωνικές ή και καινοτομικές ανάγκες των κατοίκων των διάφορων περιοχών. Δεύτερος παράγοντας ποιότητας στα προγράμματα αποτελεί το περιεχόμενο των προγραμμάτων το οποίο πρέπει να καλύπτει τις επιστημονικές και επαγγελματικές και λοιπές ανάγκες των ατόμων. Πρέπει τα άτομα που θα παρακολουθήσουν το πρόγραμμα να αποκτήσουν τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που θα τους εξασφαλίσουν σημαντικά πλεονεκτήματα στην οικογενειακή, κοινωνική ή επαγγελματική τους ζωή. Σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί διοικητικές δομές, να αποφασίζουν για προγράμματα και περιεχόμενο χωρίς σταθερές και αξιόπιστες υποστηρικτικές δομές ανίχνευσης αναγνών εκπαιδευσης και του περιεχομένου των προγραμμάτων. Η διαδικασία αυτή είναι αρκετά σύνθετη και έχει σοβαρή επιστημονική και λειτουργική πολυπλοκότητα για να δώσει ποιοτικά, έγκυρα και αξιόπιστα προγράμματα και περιεχόμενο. Είναι λοιπόν σημαντικό η δια βίου να συνδεθεί θεσμικά και συντονισμένα με τις δομές και τα όργανα ανίχνευσης εκπαιδευτικών αναγνών και προσδιορισμού των επαγγελματιών περιεχομένων που καθορίζονται με τον Ν. 3191/2003 «Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση» και τον Ν.3369/2005 «Συστηματοποίηση της Δια βίου Μάθησης και άλλες διατάξεις», προκειμένου να εξασφαλιστεί το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο αλλά και οι δυνατότητες μέσω των οποίων θα υλοποιηθούν οι ποιοτικοί στόχοι του συστήματος.

IV. Απουσία συστημάτων πιστοποίησης και αναγνώρισης των αποτελεσμάτων της δια βίου μάθησης.

Σε ευρωπαϊκό αλλά και σε εθνικό επίπεδο έχει διαπιστωθεί ότι η δια βίου μάθηση αποτελεί πλέον αναπόσπαστο στοιχείο της ανταγωνιστικότητας, προωθώντας την αύξηση των προσόντων και την προσαρμοστικότητα των εργαζομένων. Παράλληλα το CEDEFOP σε πρόσφατη έκθεσή του ανακοινώνει το συμπέρασμα, ότι πλέον η εξωσχολική και μη τυπική μάθηση οδηγεί πλέον σε τυπικά προσόντα. Αναγνωρίζεται ευρέως ότι η μάθηση που αποκτάται εκτός σχολικού συστήματος – είτε στο χώρο εργασίας είτε κατά τον ελεύθερο χρόνο – μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση τυπικών

επαγγελματιών προσόντων. Η διαμόρφωση συστημάτων για την επικύρωση αυτής της μάθησης οφείλεται εν μέρει στη ραγδαία εξέλιξη των Εθνικών Πλαισίων Επαγγελματιών Προσόντων ανά την Ευρώπη.

Αυτό είναι το κυριότερο συμπέρασμα της έκθεσης που δημοσίευσε πρόσφατα το Cedefop 2007.²¹ Η έκθεση διαπιστώνει επίσης ότι για να επιτύχει ένα σύστημα επικύρωσης γνώσεων, πρέπει να συγκρίνει αποτελέσματα της μάθησης – δηλαδή τι γνωρίζει, κατανοεί και μπορεί να κάνει το άτομο, και όχι πότε, πού, ή με ποιο τρόπο απέκτησε αυτή τη μάθηση. Η έννοια των αποτελεσμάτων της μάθησης αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο των εθνικών πλαισίων επαγγελματιών προσόντων, καθώς και του αντίστοιχου Ευρωπαϊκού.

Είναι δεδομένο ότι ένα άτομο από την είσοδό του στην αγορά εργασίας και μέχρι το τέλος της επαγγελματικής του ζωής θα αποκτήσει πολλαπλάσια προσόντα σε σχέση με αυτά που ξεκίνησε. Είναι απαραίτητο και αναγκαίο να μπορεί το κάθε άτομο να αναγνωρίζει και να πιστοποιεί τα επί πλέον προσόντα που αποκτά κατά την διάρκεια της επαγγελματικής του ζωής, δεδομένου ότι αυτά αυξάνουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας παράλληλα όμως πρέπει να αυξάνουν τα οφέλη των εργαζομένων σε επαγγελματικό και οικονομικό επίπεδο.

Στην Ελλάδα δεν έχει λειτουργήσει ακόμη το «Εθνικό Σύστημα Πιστοποίησης Επαγγελματικής Επάρευνας» το οποίο ήδη προβλέπεται από σχετικό νόμο 3191/2003 που αναφέρεται στο Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α.), ο οποίος συμπληρώθηκε με τον νόμο 3369/2005 που αναφέρεται στη «Συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης και άλλες διατάξεις». Η λειτουργία του συστήματος πιστοποίησης θα ικανοποιήσει σε σημαντικό βαθμό τις προσδοκίες των ενηλίκων ατόμων που θα ήθελαν να παρακολουθήσουν προγράμματα δια βίου μάθησης. Παράλληλα όμως οι εθνικοί φορείς θα πρέπει να διασφαλίσουν, επί πλέον, και την «αναγνώριση» των χορηγούμενων τίτλων από τα προγράμματα δια βίου μάθησης ή εκπαίδευσης και κατάρτισης, που παρέχονται εκτός τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και του συστήματος της αρχικής κατάρτισης, στις διαδικασίες πρόσληψης στο δημόσιο ή/και σε άλλα νομικά πρόσωπα δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου στα οποία η πρόσληψη συνδέεται με προσόντα που αποδεικνύονται με τίτλους.

²¹ με τίτλο Validation of non.formal and informal learning in Europe: A snapshot (Επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης γνώσης στην Ευρώπη: η κατάσταση το 2007).

5. Προτάσεις για την αντιμετώπιση της χαμηλής συμμετοχής εκπαιδευμένων στις δράσεις της Δια Βίου Μάθησης.

Σε συνέχεια των παραπάνω διαπιστώσεων οι βασικές προτάσεις σε επίπεδο κεντρικής πολιτικής λειτουργίας είναι:

1) Η λειτουργία του Εθνικού συστήματος διερεύνησης των αναγκών της αγοράς εργασίας όπως ορίζεται στο ΕΣΣΕΕΚΑ (Σύστημα Σ1) και θα εξειδικευθεί με τις Υπουργικές Αποφάσεις για την οργάνωση και λειτουργία του. Το σύστημα αυτό αποτελεί την βάση πάνω στην οποία θα στηριχθεί συνολικά η σύνδεση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και γενικότερα η δια βίου μάθηση με την Απασχόληση. Αν το σύστημα αυτό δεν λειτουργήσει ώστε να μπορέσει να προσφέρει τα προϊόντα που του ζητούνται (ζήτηση αναγκών εκπαίδευσης και κατάρτισης σε ειδικότητες και ειδικεύσεις αλλά και σε γενικότερα οριζόντια κοινωνικά και επαγγελματικά προσόντα) δεν μπορούμε να μιλάμε για ποιότητα και αποτελεσματικότητα συνολικά στο σύστημα δια βίου μάθησης. Και τούτο γιατί δεν θα υπάρχουν τα απαραίτητα στοιχεία και πληροφορίες, τα οποία θα αποτελέσουν την βασική πληροφόρηση για την διαμόρφωση πολιτικής και προγραμμάτων από τα άλλα συστήματα. Κρίνεται ως το σημαντικότερο εθνικό εργαλείο για την τεκμηρίωση και διαμόρφωση, όχι μόνο των επί μέρους πολιτικών των Υπουργείων αλλά και της εθνικής πολιτικής.

2) Η λειτουργία του Συστήματος Πιστοποίησης Προσόντων (Επαγγελματικής Επάρκειας), όπως ορίζεται από το ΕΣΣΕΕΚΑ (σύστημα Σ5), και το οποίο συμπληρώθηκε με τον σχετικό νόμο για την δια βίου μάθηση. Διαχρονικά η πιστοποίηση είχε πάντα το σεβασμό και την αναγνώριση του κόσμου, ως ενός τρόπου διασφάλισης ότι τα άτομα ήταν επαρκή ως προς τις επαγγελματικές γνώσεις και δεξιότητές-τους, ώστε να είναι ικανά να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις κάποιου συγκεκριμένου επαγγελματικού ρόλου. Σε μια εποχή κατά την οποία εκδηλώνεται ένας έντονος παγκόσμιος οικονομικός ανταγωνισμός, με ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και εναλλακτικές μορφές εργασίας και οργανωτικές δομές, τα συστήματα πιστοποίησης παρέχουν ένα ουσιαστικό σύνδεσμο συνοχής μεταξύ της προετοιμασίας και επιμόρφωσης του ανθρώπινου δυναμικού και της εξελισσόμενης φύσης της εργασίας.

Η πιστοποίηση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, συνδέεται και με το νομοθετικό πλαίσιο άσκησης ενός επαγγέλματος. Σήμερα στη χώρα μας υπάρχει ήδη ένας ικανός αριθμός νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων, για τα οποία καθορίζονται συγκεκριμένες προϋποθέσεις και διαδικασίες εισόδου, εξέλιξης και άσκησης των επαγγελμάτων. Υπάρχει όμως και ένας μεγάλος αριθμός μη κατοχυρωμένων επαγγελμάτων, τα οποία μέχρι σήμερα ασκούνται ελεύθερα και χωρίς δεσμευτικές προϋποθέσεις. Η πιστοποίηση είναι

αναγκαίο να συνδεθεί με τις προϋποθέσεις άσκησης των επαγγελμάτων στη πρώτη περίπτωση, ενώ θα βοηθήσει στην επαγγελματική αναγνώριση των πιστοποιημένων εργαζομένων, παράλληλα με την διασφάλιση των καταναλωτών (προϊόντων και υπηρεσιών), στη δεύτερη περίπτωση.

Η βασική στόχευση του συστήματος πιστοποίησης που θεσμοθετείται με το ΕΣΣΕΕΚΑ, είναι η δυνατότητα πιστοποίησης κάθε προσώπου που επιθυμεί να πιστοποιήσει τις γνώσεις και δεξιότητές του ανεξάρτητα από την διαδρομή και τον τρόπο που τα απέκτησε. Αποτελεί μια κοινωνική, επαγγελματική και αναπτυξιακή ανάγκη του ανθρώπινου δυναμικού, που έχει δικαίωμα να την ικανοποιήσει. Τα επαγγελματικά περιγράμματα (που ήδη αναπτύσσονται στο πλαίσιο του ΕΣΣΕΕΚΑ), περιλαμβάνουν το πλαίσιο των γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτούνται για την επιτυχή εκτέλεση των επαγγελματιών λειτουργιών και εργασιών των διαφόρων επαγγελμάτων στα οποία αναφέρονται. Το πλαίσιο αυτό ικανοποιεί τις ανάγκες και των δύο ενδιαφερομένων μερών. Αφενός του υποψηφίου προσώπου, ο οποίος έχει ένα συγκεκριμένο πλαίσιο γνώσεων και δεξιοτήτων που πρέπει, μέσα από οποιαδήποτε διαδρομή ή τρόπο μάθησης, να καλύψει ώστε να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις της πιστοποίησης, αφετέρου ο φορέας πιστοποίησης έχει ένα συγκεκριμένο πλαίσιο με βάση το οποίο μπορεί να αξιολογήσει κάθε πρόσωπο που επιθυμεί να πιστοποιηθεί στο συγκεκριμένο επάγγελμα ή ειδικότητα. Επομένως το επαγγελματικό περίγραμμα αποτελεί τη βάση για οποιαδήποτε μορφή πιστοποίησης.

Σε συνέχεια του προηγούμενου, κάθε μορφής πρότερης μάθησης που μπορεί να προέλθει από οποιαδήποτε μορφή παρακολούθησης προγραμμάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης, επιμόρφωσης, εξ' αποστάσεως μάθησης ή/και επαγγελματικής εμπειρίας ενταγμένο στη λογική της δια βίου μάθησης με συγκεκριμένο επαγγελματικό στόχο είναι δεδομένο ότι προσθέτει σημαντική προστιθέμενη αξία στην προσπάθεια του προσώπου που επιθυμεί να πιστοποιηθεί σε συγκεκριμένο επάγγελμα ή ειδικότητα που το περιεχόμενό του περιγράφεται από αντίστοιχο επαγγελματικό περίγραμμα. Επομένως σ' αυτή την διαδικασία πιστοποίησης, κάθε μορφής πρότερης μάθησης που μπορεί να καλύπτει ένα μέρος των συνολικών γνώσεων και δεξιοτήτων επαγγέλματος ή ειδικότητας, μπορεί να αναγνωρίζεται και εφόσον αυτό το μέρος των γνώσεων που κατέχει έχει πιστοποιηθεί μέσα από ένα αναγνωρισμένο σύστημα πιστοποίησης ή αναγνώρισης, μπορεί να αποτελέσει παράγοντα απαλλαγής του υποψηφίου από την αξιολόγηση των συγκεκριμένων επαγγελματιών λειτουργιών και εργασιών.

Με την ίδια λογική, όπως και στην περίπτωση της πρότερης μάθησης, κάθε πρόσωπο που έχει πιστοποιήσει την επαγγελματική του επάρκεια σε συγκεκριμένες επαγγελματικές λειτουργίες και εργασίες ενός επαγγέλματος ή ειδικότητας από επίσημα αναγνωρισμένο φορέα της αγοράς εργασίας (όπως

γίνεται στις περιπτώσεις των επαγγελματιών αδειών που χορηγούνται από τα παραγωγικά Υπουργεία για τα επαγγέλματα και ειδικότητες που αυτά εποπτεύουν), είναι δεδομένο ότι πρέπει να αναγνωρίζονται και μπορούν να καλύπτουν το σύνολο των γνώσεων και δεξιοτήτων ενός επαγγελματικού περιγράμματος ή μέρος αυτού. Η αντιστοίχιση των περιεχομένων των επαγγελματιών αδειών ή άλλης μορφής πιστοποίησης της αγοράς εργασίας με το περιεχόμενο των επαγγελματιών περιγραμμάτων πρέπει να αποτελεί έργο του επιτελικού φορέα του συστήματος πιστοποίησης και του αντίστοιχου, προς το επάγγελμα, παραγωγικού Υπουργείου.

3. Η αναβάθμιση της λειτουργίας των Συστημάτων της Αρχικής και Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης καθώς και του Συστήματος Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Καθώς το μεγαλύτερο μέρος των δράσεων των συστημάτων αυτών εντάσσονται στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης της ΔΒΜ, η αναβάθμιση και ο συντονισμός των δράσεων τους, όπως προβλέπονται στο Ν. 3391/2003 (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α) αναμένεται να συμβάλλει σημαντικά στην αποφυγή επικαλύψεων και δυσλειτουργιών και στη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Χωρίς να υποστηρίζεται ότι το ζήτημα της ποιότητας των υπηρεσιών των φορέων της ΔΒΜ πρέπει αποκλειστικά να επαφίεται στη λειτουργία (ή όχι) των συστημάτων του Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α, επισημαίνεται ότι η συμβολή του τελευταίου αναμένεται να είναι σημαντική, σε ένα χώρο όπου ένα εκ των βασικών προβλημάτων είναι η πολυδιάστατη παρουσία πληθώρας φορέων και η απουσία συντονισμού τους. Ωστόσο η ποιότητα των υπηρεσιών (και προγραμμάτων) ΔΒΜ συνδέεται με παράγοντες που εντοπίζονται στις παρυφές αυτής καθ' αυτής της εκπαιδευτικής ή επιμορφωτικής διαδικασίας (συστήματα ανίχνευσης και προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών, συστήματα και διαδικασίες χρηματοδότησης, κ.α) αλλά και με παράγοντες που εντοπίζονται στο πυρήνα της. Οι σημαντικότεροι από τους παράγοντες αυτούς, όπως συνοπτικά επισημάνθηκαν στην ενότητα τέσσερα του παρόντος παραδοτέου, αφορούν στις υποδομές, στο ανθρώπινο δυναμικό – με έμφαση στους εκπαιδευτές – και σ' αυτό καθ' αυτό το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών δράσεων. Η συστηματική και συντονισμένη παρέμβαση στους παράγοντες αυτούς αναμένεται να συμβάλλει αποτελεσματικά στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και κατά συνέπεια στη βελτίωση της συμμετοχής των πολιτών στις δράσεις της ΔΒΜ.

4. Η διαμόρφωση κουλτούρας συμμετοχής στις δράσεις της ΔΒΜ και η ενίσχυση των κινήτρων για τη συμμετοχή. Η διαμόρφωση κουλτούρας συμμετοχής στις δράσεις της ΔΒΜ αναδεικνύεται σε σημαντικό παράγοντα της βελτίωσης της συμμετοχής των πολιτών χωρίς ωστόσο η επίτευξη ενός τέτοιου στόχου να υποστηρίζεται ότι είναι ευχερής. Ανεξάρτητα από το περιεχόμενο που μπορεί να προσδώσει κανείς στον όρο «κουλτούρα» κοινή διαπίστωση μπορεί να θεωρηθεί ότι η διαμόρφωση ή η μεταβολή της κουλτούρας ανάγεται

σε ένα μεσοπρόθεσμο, στην καλύτερη περίπτωση, ή μακροπρόθεσμο ορίζοντα και συνδέεται μ' ένα πλήθος παραγόντων. Ανάμεσα στους παράγοντες αυτούς αναμένεται να είναι και η διαμόρφωση σειράς κινήτρων και διευκολύνσεων για τη συμμετοχή σε δράσεις ΔΒΜ.²² Βεβαίως, πέραν των άλλων, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η διαμόρφωση κουλτούρας συμμετοχής δεν είναι ανεξάρτητη από τους προαναφερόμενους παράγοντες και ειδικότερα δεν είναι ανεξάρτητη από τον παράγοντα της ποιότητας των προγραμμάτων και των εν γένει δράσεων.

²² Σε πρόσφατη έρευνα της VPRC (2008) που έγινε για λογαριασμό της ΓΣΕΕ αναφορικά για τη Δια Βίου Εκπαίδευση στην Ελλάδα, επισημαίνεται ότι οι εργοδότες δεν παρέχουν με σχετική ευχέρεια διευκολύνσεις στους εργαζόμενους για συμμετοχή σε προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης. Μόνο οι μισθωτοί του Δημόσιου Τομέα, φαίνεται να αντιμετωπίζουν ευνοϊκότερες συνθήκες καθώς σε ποσοστό 55,0% θεωρούν ότι η Υπηρεσία τους θα τους διευκόλυνε να συμμετέχουν σε τέτοιου είδους δράσεις, ενώ το σχετικό ποσοστό στους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα περιορίζεται στο 38,0%. Εξειδικεύοντας κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας τις απόψεις των εργαζομένων αναφορικά με την ύπαρξη διευκολύνσεων, ο κλάδος της ενέργειας και ύδρευσης αναδεικνύεται ως αυτός με το υψηλότερο ποσοστό θετικών απαντήσεων (75,0%), αλλά με περιορισμένη ασφαλώς σημασία λόγω του μικρού του μεγέθους και ακολουθούν οι κλάδοι της εκπαίδευσης (60,0), των Τραπεζών και Ασφαλιστικών Ταμείων (54,0%) και της Δημόσιας Διοίκησης (51,0%). Οι υπόλοιποι κλάδοι εμφανίζουν μερίδια κάτω του 50,0%, με το εμπόριο και τη βιομηχανία να εμφανίζουν τα χαμηλότερα (32,0% και 33,0% αντίστοιχα).

Βιβλιογραφία

- Blaug M.,(1967): Approaches to educational Planning. *Economic Journal*, Vol. 77, p. 262-287.
- Borghas L., Heijke H.,(1996): Forecasting the educational structure of occupations: a manpower requirements approach with substitution. *Labour*, Vol. 10:151-192.
- ΓΣΒΕΕ (2008): Μελέτη διερεύνησης αναγκών εκπαίδευσης πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων. Αθήνα, ΙΜΕ / ΓΣΒΕΕ.
- Cedefop (2007a): Validation of non.formal and informal learning in Europe: A snapshot (Επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης γνώσης στην Ευρώπη: η κατάσταση το 2007).
- (2007b): Enterprise surveys as a tool for identification of skill needs. Information inputs by Member States based on the template prepared by CEDEFOP.
- (2008): Systems for anticipation of skill needs in the EU Member States. Thessaloniki, October 2008.
- Corvers F., Heijke H., (2003): Forecasting the labour market by occupation and education: some key issues. Paper presented at the conference of modeling labour – market: realities and prospects. Athens, Employment Observatory Research Informatics.
- Καρασιώτου Π.,(2004): Προσδιορισμός των αναγκών σε δεξιότητες. Επισκόπηση των σχεδίων και δράσεων για την Ελλάδα. Cedefop Panorama Series, 88. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- Metron Analysis, (2001): Τελική Έκθεση του Ερευνητικού Προγράμματος Έρευνας αγοράς & Μελέτης με θέμα: Σύνδεση εξειδικευμένης συνεχιζόμενης κατάρτισης ανέργων με τις ανάγκες των επιχειρήσεων. Αθήνα, Μάιος 2001.
- ΠΑΕΠ, (2006): Ζήτηση ειδικοτήτων και δεξιοτήτων στην Ελληνική Αγορά Εργασίας. Αποτελέσματα έρευνας στις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Αθήνα
- Parnes H. S.,(1962): Forecasting Educational Needs for economic and social development. Paris, OECD.
- Schmidt S., et al. (eds), (2003): Early identification of skill needs in Europe. Luxembourg: Publication Office, Cedefop Reference Series, 40.
- Spitz A.,(2004): Are skill requirements in the work place rising? Stylized facts and evidence on skill based technological change. Centre for European Economic Research. Discussion Paper, No. 04-33.
- VPRC (2008): Η Δια Βίου Εκπαίδευση στην Ελλάδα. Ποσοτική έρευνα με τη μέθοδο της πρόσωπο με πρόσωπο συνέντευξης. Αθήνα, Ιούλιος 2008.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Οι Προτάσεις της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης

Η Γ.Γ.Δ.Β.Μ δραστηριοποιείται στον χώρο της Δια Βίου μάθησης με τις παρακάτω δομές:

- Το ΙΔΕΚΕ
- Τις Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης
- Σχολές Γονέων
- Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας
- Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων
- Προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης εκπαιδευτών
-

2.1. Σχολές Γονέων

Φορέας Σχεδιασμού: **Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (ΥΠΕΠΘ)**

Φορέας Υλοποίησης: **Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων**
Φορείς Χρηματοδότησης: **Ε.Π. «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» και Ελληνικό Δημόσιο»** Λειτουργούν 58 Σχολές Γονέων σε όλη την επικράτεια.

Επιμορφωτικά Προγράμματα Σχολών Γονέων

1. Η Οικογένεια στη Σύγχρονη Εποχή - 50 ώρες
2. Υγεία και Οικογένεια - 50 ώρες
3. Συμβουλευτική Γονέων Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες - 50 ώρες
4. Διαφυλικές Σχέσεις - 25 ώρες
5. Ανάπτυξη στην Τρίτη Ηλικία - 25 ώρες
6. Παιδί και Νέες Τεχνολογίες - 25 ώρες
7. Οικιακή Οικονομία στη Σύγχρονη Ελληνική Οικογένεια - 25 ώρες
8. Συνεργασία Εκπαιδευτικών-Οικογένειας - 25 ώρες
9. Ψυχολογική Υποστήριξη και Αγωγή Υγείας Ευάλωτων Κοινωνικών Ομάδων-25 ώρες
10. Στερεότυπα και διακρίσεις στην οικογένεια-25ώρες

2.2. Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας

Φορέας Σχεδιασμού: **Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης**

Φορέας Υλοποίησης: **Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων**

Φορείς Χρηματοδότησης: **Ε.Π. “Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση”**
και **Ελληνικό Δημόσιο**

Θεματικές Ενότητες - Γνωστικά Αντικείμενα

Ελληνική Γλώσσα, Αγγλική Γλώσσα	Μαθηματικά Πληροφορική	Φυσικές Επιστήμες Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Σύμβουλος Ψυχολόγος
Κοινωνική Εκπ/ση Περιβαλλοντική Εκπ/ση	Φυσικές Επιστήμες Αισθητική Αγωγή	Πληροφορική Σύμβουλος Σταδιοδρομίας

2.3. Σχεδιασμός και η υλοποίηση προγραμμάτων εξ’ αποστάσεως εκπαίδευσης εκπαιδευτών και στελεχών δια βίου μάθησης.

Φορέας Σχεδιασμού: **Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης**

Φορέας Υλοποίησης: **Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων**

Φορείς Χρηματοδότησης: **Ε.Π. “Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση”**
και **Ελληνικό Δημόσιο**

Το Έργο «Ο Σχεδιασμός και η Υλοποίηση Προγραμμάτων Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών και Στελεχών Διά Βίου Μάθησης» απευθύνεται σε εκπαιδευτές και στελέχη:

- της Γ.Γ.Δ.Β.Μ.
- του Ι.Δ.ΕΚ.Ε.
- του Ο.Ε.Ε.Κ.

Προγράμματα Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης του Έργου:

1. Επιμόρφωση Εκπαιδευτών
2. Επιμόρφωση Εισαγωγική στο Υπομητρώο
3. Εκπαίδευση Εκπαιδευτών
4. Επιμόρφωση Στελεχών Διεύθυνσης
5. Επιμόρφωση Στελεχών Διασφάλισης Ποιότητας
6. Επιμόρφωση Στελεχών Παροχής Συμβουλευτικών Υπηρεσιών
7. Επιμόρφωση Εκπαιδευτών και Στελεχών για Ευάλωτες Κοινωνικά Ομάδες
8. Εκπαίδευση Εκπαιδευτών στην Ειδική Αγωγή
9. Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών ΣΔΕ
10. Επιμόρφωση Εκπαιδευτών και Στελεχών Διεύθυνσης στον Ευρωπαϊκό Προσανατολισμό της Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και Ευρωπαϊκά Προγράμματα
11. Ενδο-δομική Επιμόρφωση

12. Επιμόρφωση Εκπαιδευτών στις Εξελίξεις της Τεχνολογίας ανά Τομέα Ειδικότητας
13. Επιμόρφωση Εκπαιδευτών στη Διαχείριση Κινδύνων και Κρίσεων και Αντιμετώπιση Εκτάκτων Αναγκών

2.4. Κέντρα εκπαίδευσης ενηλίκων

Φορέας Σχεδιασμού: **Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης**

Φορέας Υλοποίησης: **Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων**

Φορείς Χρηματοδότησης: **Ε.Π. “Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση” και Ελληνικό Δημόσιο**

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Κ.Ε.Ε.

Ελληνική Γλώσσα I – Γενικός Πληθυσμός (50 Ω)

Ελληνική Γλώσσα II - Γενικός Πληθυσμός (50 Ω)

Ελληνική Γλώσσα III - Γενικός Πληθυσμός (50 Ω)

Ελληνική Ιστορία: Σημαντικοί σταθμοί από την Αρχαιότητα μέχρι σήμερα (50 Ω)

Τοπική Ιστορία (25Ω)

Αγγλική Γλώσσα I (50 Ω)

Αγγλική Γλώσσα II (50 Ω)

Αγγλικά στο Εργασιακό Περιβάλλον (25 Ω)

Αγγλικά στον Τουρισμό (25 Ω)

Γαλλική Γλώσσα I (50 Ω)

Γαλλική Γλώσσα II (50 Ω)

Γαλλικά στο Εργασιακό Περιβάλλον (25 Ω)

Γαλλικά στον Τουρισμό (25 Ω)

Γερμανική Γλώσσα I (50 Ω)

Γερμανική Γλώσσα II (50 Ω)

Γερμανικά στο Εργασιακό Περιβάλλον (25 Ω)

Γερμανικά στον Τουρισμό (25 Ω)

Ιταλική Γλώσσα I (50 Ω)

Ιταλική Γλώσσα II (50 Ω)

Ιταλικά στο Εργασιακό Περιβάλλον (25 Ω)

Ιταλικά στον Τουρισμό (25 Ω)

Συνοπτική Ιστορία της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (25Ω)

ΒΑΣΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

Μαθηματικά: Εφαρμογές στην καθημερινή ζωή (50 Ω)

Μαθηματικά της Αγοράς (25 Ω)

Στατιστική Εφαρμογές στην καθημερινή ζωή και την οικονομία (50 Ω)

Πληροφορική II: Βασικές έννοιες Η/Υ στη Κοινωνία της Πληροφορίας (50 Ω)

Πληροφορική III: Εισαγωγή σε Υπολογιστικά Φύλλα – Παρουσιάσεις – Βάσεις Δεδομένων (50 Ω)

Πληροφορική IV: Προχωρημένα Θέματα σχετικά με Υπολογιστικά Φύλλα – Παρουσιάσεις – Βάσεις Δεδομένων (50 Ω)

Πληροφορική V: Πολυμέσα και Web Publishing (50 Ω)

Πληροφορική VI: Δυναμικές εφαρμογές Παγκόσμιου Ιστού (25Ω)

Στοιχεία Οικονομικής Θεωρίας (25 Ω)

Καινοτομία – Επιχειρηματικότητα – Επιχειρήσεις (50)

Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων (25 Ω)

Μάρκετινγκ (25 Ω)

Χρηματοοικονομική – Λογιστική (50 Ω)

Χρήση Νέων Τεχνολογιών στις Επιχειρήσεις (25 Ω)

Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα (125Ω)

Εκπαίδευση Αγροτών για την ανάληψη δράσεων στο Δευτερογενή και Τριτογενή Τομέα της Οικονομίας (100 Ω)

Βασικοί Θεσμοί Ελληνικής Πολιτείας & Ευρωπαϊκής Ένωσης (50Ω)

Ο Πολίτης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη (50 Ω)

Ο Εργαζόμενος στην Ελλάδα και στην Ευρώπη (50 Ω)

Δημιουργική Σκέψη. Παραγωγή Καινοτόμων & Πρωτότυπων Ιδεών (25Ω)

Οικονομική Διαχείριση και Χρήση Νέων Τεχνολογιών στο Νοικοκυριό (25Ω)

Σωματική και Ψυχική Υγεία (25Ω)

Διατροφή (25 Ω)

Ανάπτυξη Κοινωνικών Δεξιοτήτων στο Χώρο Εργασίας (100 Ω)
Διαχείριση Κινδύνων και Κρίσεων και Αντιμετώπιση Εκτάκτων Αναγκών (75 Ω)
Ιστορία της Τέχνης (50 Ω)
Θέατρο – Θεατρική Παιδεία (50 Ω)
Ελληνική Μουσική (25 Ω)
Λαογραφία: Παραδοσιακός Πολιτισμός (25)
Φωτογραφία (25 Ω)
Κινηματογράφος (25 Ω)
Εικαστικά: Θεωρητική προσέγγιση Τεχνών και Τεχνοτροπιών (25Ω)
Μουσεία (25 Ω)
Πολιτιστικός Τουρισμός– Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού (25Ω)
Βιβλία – Βιβλιοθήκες (25 Ω)
Δημιουργία Τοπικής Εφημερίδας (25 Ω)
Λογοτεχνία: Έλληνες και Ξένοι Λογοτέχνες (50Ω)
Ψυχαγωγία & Ενημέρωση με τη Χρήση Νέων Τεχνολογιών (25Ω)
Ταξίδι στη Γλώσσα I (Εκπαίδευση Τσιγγάνων) (50 Ω)
Ταξίδι στη Γλώσσα II (Εκπαίδευση Τσιγγάνων) (50 Ω)
Συμβουλευτική Τσιγγάνων (50 Ω)
Συμβουλευτική Κρατουμένων (50 Ω)
Συμβουλευτική Προσφύγων, Παλινοστούντων, Μεταναστών και Αιτούντων Άσυλο (50 ώρες)
Εγώ, Εσύ, Εμείς I (Γλωσσική Εκπαίδευση Μουσουλμανικής Μειονότητας Θράκης) (50 ώρες)
Εγώ, Εσύ, Εμείς II (Γλωσσική Εκπαίδευση Μουσουλμανικής Μειονότητας Θράκης) (50 ώρες)
Μέσα στις λέξεις I (Γλωσσική εκπαίδευση Αλλοδαπών στις Φυλακές) 50 Ω
Μέσα στις λέξεις II (Γλωσσική εκπαίδευση Αλλοδαπών στις Φυλακές) 50 Ω
Διαχείριση και Προστασία Περιβάλλοντος (50 Ω)
Το Φυσικό Περιβάλλον και η Προστασία του (25 Ω)

Κλιματικές Αλλαγές και Ατμόσφαιρα (25 Ω)
Οι Ακτινοβολίες και η Επίδρασή τους στον Άνθρωπο (25 Ω)
Ενέργεια και Αειφόρος Ανάπτυξη (25 Ω)
Βιώσιμη Ανάπτυξη (25 Ω)
Διαχείριση Υδάτινων Πόρων (25 Ω)
Διαχείριση Αστικών Στερεών Απορριμμάτων & Υγρών Αποβλήτων (25 Ω)
Τουρισμός (50 Ω)
Περιβάλλον - Οικολογία (25 Ω)
Περιφερειακή Ανάπτυξη (75 Ω)
Τεχνολογίες Πληροφορικής –Επικοινωνιών (για αποφοίτους Λυκείου) – 250 Ω
Τεχνολογίες Πληροφορικής –Επικοινωνιών (για απόφοιτους Γυμνασίου) - 250 Ω
Οικονομία – Διοίκηση - Επιχειρήσεις (για αποφοίτους Λυκείου) – 250 Ω
Οικονομία – Διοίκηση - Επιχειρήσεις (για απόφοιτους Γυμνασίου) - 250 Ω
Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη (για αποφοίτους Λυκείου) – 250Ω
Πολιτισμός – Τουρισμός - Περιφερειακή Ανάπτυξη (για αποφοίτους Λυκείου) – 250 Ω

2.5. Δια βίου μάθηση - εκπαίδευση ενηλίκων: κοινωνικές δεξιότητες & εθελοντισμός

“ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΩ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ - ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΩΝ -ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ”

Φορέας σχεδιασμού : Γενική Γραμματεία δια βίου μάθησης

Φορέας υλοποίησης : Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.)

Φορέας Χρηματοδότησης : Το Πρόγραμμα χρηματοδοτείται από Εθνικούς Πόρους μέσω του ΠΔΕ

Συμμετέχοντες φορείς: Υπουργείο Εσωτερικών / Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας - Πυροσβεστικό Σώμα, Υπουργείο Εθνικής Άμυνας / Κινητή Ομάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών

Ειδικά Θέματα

- σεισμοί
- διασώσεις
- πυρκαγιές
- θαλασσιά ατυχήματα
- προστασία θαλασσιού περιβάλλοντος
- πρώτες βοήθειες
- ακραία καιρικά φαινόμενα
- γνωστικές παράμετροι διαχείρισης κινδύνων και κρίσεων
(λύση προβλήματος – λήψη απόφασης – διαχείριση πληροφορίας –
ομαδοσυνεργατική δράση –
διαχείριση πανικού – ψυχοκοινωνική στήριξη πληγέντων –
διαχείριση καταυλισμών)

2.6. Εκπαίδευση ενηλίκων στην απόκτηση βασικών δεξιοτήτων στις νέες τεχνολογίες – Ήρων 2

Το πρόγραμμα ΗΡΩΝ 2:

- Σχεδιάστηκε από τη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης του ΥΠ.Ε.Π.Θ.
 - Υλοποιείται από το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε)
 - Συγχρηματοδοτείται από το **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007-2013** και από εθνικούς πόρους
- Στοχεύει στην εκπαίδευση ατόμων ηλικίας άνω των 18 ετών στις νέες τεχνολογίες

Το πρόγραμμα διάρκειας 50 ωρών περιλαμβάνει:

- Βασικές έννοιες της Πληροφορικής
- Λειτουργικό σύστημα Windows
- Κειμενογράφος (Word)
- Υπολογιστικά φύλλα (Excel)
- Πρόγραμμα παρουσιάσεων (PowerPoint)
- Διαδίκτυο (αρχές χρήσης, πλοήγηση, μηχανές αναζήτησης)
- Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (email)
- Οι υπηρεσίες του διαδικτύου για την εξυπηρέτηση των πολιτών

- Ασφάλεια στο διαδίκτυο, ιοί υπολογιστών, ασφαλής χρήση από ανήλικους και μέτρα προστασίας
Θέσεις εκπαίδευσης → 76.800
Ώρες εκπαίδευσης → 248.000

2.7. «Διασφάλιση Ποιότητας, Αξιολόγηση & Πιστοποίηση της Εκπαίδευσης Ενηλίκων»

Φορέας Σχεδιασμού:

Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης

Φορέας Υλοποίησης:

Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Φορέας Χρηματοδότησης:

Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007-2013»

- **Η ανάπτυξη ενός πολυεπίπεδου πλαισίου διασφάλισης ποιότητας προκειμένου το σύστημα εκπαίδευσης ενηλίκων**

Να ανταποκριθεί στις νέες εκπαιδευτικές και κοινωνικές απαιτήσεις και προκλήσεις της παγκόσμιας «κοινωνίας της γνώσης»

Να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των μονάδων εκπαίδευσης

Να συμβάλλει στην περιφερειακή ανάπτυξη και τη δημιουργία μιας κουλτούρας μάθησης και ποιότητας.

- **Να διαμορφωθεί μια συστηματική, τεκμηριωμένη και αξιόπιστη διαδικασία αξιολόγησης ποιότητας (εσωτερική ή εξωτερική) με συγκεκριμένα κριτήρια και μεθοδολογία.**
- **Να διαμορφωθεί ένα σύστημα αξιολόγησης μαθησιακών αποτελεσμάτων και αναγνώρισης προηγούμενης γνώσης**
- **Να διαμορφωθούν διαδικασίες πιστοποίησης εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων/προγραμμάτων που οδηγούν σε ένα προσόν/τίτλο.**
- **Να ενεργοποιηθούν διαδικασίες ανατροφοδότησης, επανεξέτασης, αναθεώρησης όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων στην εκπαιδευτική διαδικασία.**
- **Να ενεργοποιηθούν διαδικασίες ελέγχου των εσωτερικών διαδικασιών με παράλληλα σχέδια βελτίωσης για τη συνεχή βελτίωση του προσφερόμενου εκπαιδευτικού έργου.**
- **Να εμπλακούν όλοι οι μέτοχοι της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε ένα πλαίσιο διαρκούς επαγγελματικού κριτικού στοχασμού (αυτό-αξιολόγηση) που θα ενισχύσει την περιφερειακή ανάπτυξη**

Το σύστημα διασφάλισης ποιότητας, αξιολόγησης και πιστοποίησης της ΓΓΔΒΜ αναφέρεται σε:

- διαδικασίες αποτίμησης του εκπαιδευτικού σχεδιασμού και της διοίκησης των μονάδων εκπαίδευσης
- διαδικασίες αξιολόγησης μαθησιακών αποτελεσμάτων μέσα από πλαίσια ικανοτήτων.
- θέσπιση κανονισμών και θεσμικού πλαισίου που κατοχυρώνουν συνολικά το πλαίσιο αξιολόγησης ποιότητας στις μονάδες δια βίου μάθησης
- Συμβουλευτική υποστήριξη για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου - Περιφερειακός Σύμβουλος Δια Βίου Μάθησης.
- Διαδικασίες αυτοαξιολόγησης των μονάδων εκπαίδευσης από *ομάδες μετόχων*.
- Αυτοαξιολόγηση εκπαιδευτικών και στελεχών εκπαίδευσης.
- Εξωτερική αξιολόγηση ποιότητας των μονάδων μέσω περιφερειακών δικτύων- Περιφερειακός Αξιολογητής Ποιότητας.
- **Πλαίσιο αξιολόγησης** προηγούμενης γνώσης και επίδοσης των εκπαιδευομένων στα προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων
- **Πλαίσιο Ικανοτήτων** (*οργανωσιακές, πολιτιστικές, τεχνικές/επαγγελματικές, επικοινωνιακές, διαπροσωπικές και πολιτικοκοινωνικές ικανότητες*)
- **Αποτύπωση μαθησιακών αποτελεσμάτων ως ικανότητα εφαρμογής των**
 - Γνώσεων (γεγονότα & Θεωρίες)
 - Δεξιοτήτων (ικανότητα εφαρμογής)
 - Στάσεων (αντιλήψεις & απόψεις)
- **Συστηματοποίηση Διαδικασιών Πιστοποίησης** των προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης ετήσιας διάρκειας σε εθνικό επίπεδο
- **Κατοχύρωση Πιστωτικών Μονάδων** παρέχοντας τη δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να ενταχθούν σε ένα εθνικό και ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων & μεταφοράς πιστωτικών μονάδων.

Με τελικούς επωφελομένους τις εξής ομάδες:

- Επιτελικά Στελέχη Ομάδων Έργου του ΙΔΕΚΕ και της ΓΓΔΒΜ (160)
- Περιφερειακά Στελέχη Ποιότητας (26)
- Ομάδες μετόχων των ΜΕΕ (2000)
- Εκπαιδευτικοί και εκπαιδευτές (7000)
- Εκπαιδευόμενοι (70.000)
- Τοπικοί κοινωνικοί και επαγγελματικοί φορείς

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

- περιφερειακών στελεχών (μέσω ΚΔΒΜΕΕ)
- ομάδων μετόχων (Περιφερειακοί Αξιολογητές)
- εκπαιδευτών (Περιφερειακοί Σύμβουλοι)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Οι Προτάσεις της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας

ΜΕΡΟΣ Α Προγραμματισμός Δράσεων ΙΝΕ ΓΣΕΕ

(Αξονες – Προτεραιότητες)

Α. Τομέας Οικονομικής Πολιτικής και Ανάπτυξης

Αντικείμενο: Παρακολούθηση των μακροοικονομικών εξελίξεων, την οικονομική συγκυρία και την ανάλυση των στατιστικών στοιχείων της ελληνικής και ευρωπαϊκής οικονομίας.

Β. Τομέας Εργασιακών Σχέσεων

Αντικείμενο: Καταγραφή και ανάλυση των εξελίξεων και τάσεων στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων σε συνάρτηση με τις κοινωνικές προεκτάσεις που αυτές συνεπάγονται.

Γ. Τομέας Κοινωνικής Πολιτικής

Αντικείμενο: Καταγραφή, παρακολούθηση και επεξεργασία των εξελίξεων στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής

Δ. Τομέας Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού

Αντικείμενο: Έρευνα, μελέτη, τεκμηρίωση και υποβολή προτάσεων, για την υλοποίηση πολιτικών ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού.

Α. ΕΡΕΥΝΕΣ -ΜΕΛΕΤΕΣ –ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

1. ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΑ

1.1. Παρατηρητήριο Παρακολούθησης Εξελίξεων στην Απασχόληση και στις Αγορές Εργασίας.

1.2. Παρατηρητήριο φτώχειας και κοινωνικών ανισοτήτων

1.3. Παρατηρητήριο Μετανάστευσης

2. ΕΡΕΥΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

2.1 Επαγγελματικά περιγράμματα

2.2. Η Αρχική και Συνεχιζόμενη Επαγγελματική κατάρτιση στο πλαίσιο του Συστήματος της Δια Βίου Μάθησης.: Θεσμικές συλλογές, λειτουργικές διαστάσεις, διαφοροποιήσεις και συνέργειες.

2.3. Συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση και δια βίου εκπαίδευση

α. ανέργων

β. εργαζομένων

2.4. Έρευνες / μελέτες αξιολόγησης

-Αξιολόγηση προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης, συνδικαλιστικής εκπαίδευσης και συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης

-Αξιολόγηση ειδικών δράσεων που στοχεύουν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και αναδιανεμητικής επίδρασης μέτρων για την κοινωνική προστασία. (π.χ κουπόνια για παιδικούς σταθμούς)

B. ΠΙΛΟΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αντιμετώπισης της ανεργίας

2. ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

3. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ

4. ΛΟΙΠΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΕΡΕΥΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Β

Οι δράσεις του ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ & ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

Εισαγωγή

Στο πλαίσιο του προγράμματος της Αναπτυξιακής Σύμπραξης ΚΑΝΕΠ & ΙΝΕ της ΓΣΕΕ με το τίτλο «Εργασία και Εκπαίδευση», υλοποιήθηκε μια έρευνα πεδίου με στόχο την καταγραφή και τη διερεύνηση αναγκών για τη χάραξη πορείας στο πεδίο της δια βίου μάθησης.

Α) Ποσοτικό μέρος : Διανομή και συμπλήρωση 655 ερωτηματολογίων σε εκπαιδευόμενους που παρακολούθησαν προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης στο πρόγραμμα "ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ" κατά την περίοδο 2007 – 2008.

Β) Ποιοτικό μέρος : Συνεντεύξεις σε 12 εκπαιδευόμενους προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης στο πρόγραμμα "ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ". Επιπλέον, διενεργήθηκε focus group στους εκπαιδευτές των προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης όπου τέθηκε και το θέμα της διάγνωσης των μελλοντικών αναγκών σε θεματικά αντικείμενα.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ 2009 – 2010

Άξονας 1^{ος} : ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Άξονας 2^{ος} : ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Άξονας 3^{ος} : ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ – ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Άξονας 4^{ος} : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Άξονας 5^{ος} : ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

ΑΞΟΝΑΣ 1^{ος} : ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

1.1 Βασικά στοιχεία οργάνωσης και λειτουργίας συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης θα έχει σκοπό να γνωρίσουν οι συνδικαλιστές το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την οργάνωση και λειτουργία των Σωματείων-Εργατικών Κέντρων - Ομοσπονδιών και συγκεκριμένα :

- Τι είναι σωματείο, πως ιδρύεται, ευθύνες προεδρείου, τρόποι εκλογής, τρόποι σχεδιασμού καταστατικών κλπ.
- Καταχώρηση συνδικαλιστικών οργανώσεων
- Βιβλία συνδικαλιστικών οργανώσεων

- Σκοποί συνδικαλιστικών οργανώσεων
 - Πόροι, εισφορές κλπ.
 - Μέλη συνδικαλιστικών οργανώσεων κλπ.
- 1.2 **Συνδικαλιστικά δικαιώματα και ελευθερίες εργαζομένων**
- Προστασία και διευκολύνσεις συνδικαλιστικής δράσης
 - Επιτροπές προστασίας συνδικαλιστικών στελεχών
 - Συνδικαλιστικές Άδειες
 - Δικαίωμα Απεργίας
 - Κήρυξη Απεργίας
 - Κήρυξη Στάσης Εργασίας
 - Προσωπικό ασφαλείας
 - Απαγόρευση προσλήψεων απεργοσπαστών
 - Αποκατάσταση συνδικαλιστών
- 1.3 **Επικοινωνία και σχέση με τα ΜΜΕ**
- Τρόποι παρουσίασης
 - Επαφή με μέσα μαζικής ενημέρωσης
 - Συγγραφή δελτίων τύπου
 - Τρόποι προσέγγισης συναδέλφων εργαζομένων κλπ..
- 1.4 **Ανάλυση Μέσο – μακροπρόθεσμου σχεδίου δράσης της ΓΣΕΕ (με εκπαιδευτές μέλη διοίκησης της ΓΣΕΕ)**
- 1.5 **Συλλογικές συμβάσεις και διαπραγματεύσεις σε πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο επίπεδο (με έμφαση στις επιχειρησιακές συμβάσεις και στο τοπικό επίπεδο).**
- 1.6 **Βελτίωση διαπραγματευτικής ικανότητας, αντιμετώπιση συγκρούσεων κλπ...**
- 1.7 **Μέθοδοι προσέλκυσης νέων μελών στα συνδικάτα**
- 1.8 **Θεσμοί της Ελληνικής Πολιτείας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (οργάνωση και λειτουργία)**
- Εξουσίες και Όργανα της Ελληνικής Πολιτείας και της Ε.Ε.
 - Εθνικό και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Αντιπροσώπευση & Αρμοδιότητες
 - Δραστηριότητες, συμβουλευτικά όργανα, διαδικασία λήψης αποφάσεων στην Ε.Ε.,
 - Ευρωσύνταγμα.
 - Διαρθρωτικά ταμεία.
 - Διεθνείς Οργανισμοί , Ανεξάρτητες Αρχές, Παρατηρητήρια
 - Κοινωνία Πολιτών, Μ.Κ.Ο., Εθελοντισμός, Δίκτυα
- 1.9 **Κοινωνία των πολιτών και Μη κυβερνητικές οργανώσεις (Δημιουργία - συνθήκες οργάνωσης - λειτουργία της Κοινωνίας των Πολιτών)**
- 1.10 **Καταναλωτικά κινήματα και διαδικασίες προστασίας καταναλωτή (Δημιουργία και λειτουργία καταναλωτικού κινήματος κλπ.)**

- 1.11 Στοιχεία διοικητικού δικαίου και Ανεξάρτητες αρχές
- 1.12 Θεσμοί διαμεσολάβησης και ο ρόλος των κοινωνικών συνομιλητών
- 1.13 Φιλοσοφία, αρχές και Ιστορία του Συνδικαλιστικού κινήματος - Συνδικαλιστικό κίνημα και διεθνής διαστάσεις
- 1.14 Συλλογικές διαπραγματεύσεις και συνδικάτα
- 1.15 Εισαγωγή στην διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού

ΑΞΟΝΑΣ 2^{ος} : ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

- 2.1 Το Ελληνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης - Οι προτάσεις του Συνδικαλιστικού Κινήματος
- 2.2 Αγορά Εργασίας και θεωρίες για την ανεργία
- 2.3 Βασικές Αρχές Περιφερειακής Ανάπτυξης (κυρίως για την περιφέρεια)
- 2.4 Μετανάστευση και συνδικάτα – Πολυπολιτισμικά συνδικάτα
- 2.5 Οργάνωση και Λειτουργία Τοπικών Αγορών Εργασίας
- 2.6 Σχεδιασμός και λειτουργία κοινωνικών δικτύων και παρατηρηρίων (Ζητήματα κοινωνικής δικτύωσης)
- 2.7 Πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο σύστημα περίθαλψης και υγείας
- 2.8 Ζητήματα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού
- 2.9 Επαγγελματικά περιγράμματα και επαγγελματικά δικαιώματα
- 2.10 Αξιολόγηση πολιτικών απασχόλησης

ΑΞΟΝΑΣ 3^{ος} : ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ – ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

- 3.1 Αναδιαρθρώσεις επιχειρήσεων και εργασιακές σχέσεις – εργασιακά δικαιώματα
- 3.2 Εργασιακά δικαιώματα στον ιδιωτικό τομέα II (εξειδίκευση του προηγούμενου με έμφαση στα ατομικά και συλλογικά δικαιώματα)

ΑΞΟΝΑΣ 4^{ος} : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

- 4.1 Βασικές αρχές πολιτικής οικονομίας – οικονομικές έννοιες. Βασικά στοιχεία στατιστικής (πως να διαβάζουν πίνακες κλπ...)
- 4.2 Η κατάσταση της Ελληνικής και ευρωπαϊκής οικονομίας
- 4.3 Ζητήματα φορολογικής πολιτικής
- 4.4 Ζητήματα σύνταξης και λειτουργίας των εθνικών προϋπολογισμών

ΑΞΟΝΑΣ 5^{ος} ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

- 5.1 *Συστήματα Δια βίου Μάθησης και συνδικάτα*
Κοινωνία της γνώσης - Κατευθύνσεις, πολιτικές και οργάνωση της δια βίου μάθησης
- 5.2 *Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης Εργαζομένων*

ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

- A) Νέες τεχνολογίες (σε διάφορα επίπεδα)
- B) Εκμάθηση γλωσσών (Αγγλικά, Γαλλικά, Ιταλικά, Ελληνικά σε διάφορα επίπεδα και σε διάφορες ομάδες - στόχου)

Γ) Υγιεινή και ασφάλεια τροφίμων

Μετά την αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου για την λειτουργία του ΕΦΕΤ είναι χρήσιμο να υλοποιηθούν προγράμματα 1^{ου} Επιπέδου σύμφωνα με την ΥΑ 14708/10-08-2007/ΦΕΚ 1616/Β/17-08-2007 για την λήψη πιστοποίησης 1^{ου} επιπέδου που αφορά κατάρτιση απλών χειριστών σε γενικά θέματα υγιεινής και ασφάλειας τροφίμων.

Δ) Εκπαίδευση Ενηλίκων με διάφορες κατευθύνσεις

- Σχεδιασμός και οργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων
- Σχεδιασμός και δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού για ενήλικες
- Δυναμική Ομάδας
- Στοιχεία επικοινωνίας
- Μέθοδοι και τεχνικές αξιολόγησης της εκπαίδευσης ενηλίκων
- Εισαγωγή στην εκπαίδευση ενηλίκων και βασικές διδακτικές τεχνικές
- Προσωπική ανάπτυξη και συναισθηματική νοημοσύνη

Ε) Μετανάστευση και κοινωνικός αποκλεισμός

ΣΤ) Προγράμματα διαπολιτισμικότητας

- Πολιτισμική Ετερότητα
- Διαπολιτισμική Εκπαίδευση σε Εκπαιδευτές Ενηλίκων

Ζ) Ελληνικοί και Ευρωπαϊκοί Θεσμοί

Η) Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων

Θ) Ανάπτυξη Εθελοντισμού

Ι) Περιβάλλον και Ανάπτυξη

ΙΑ) Συμφιλίωση Οικογενειακής και Επαγγελματικής ζωής

ΙΒ) Καταναλωτικό κίνημα

ΙΓ) Κοινωνία των πολιτών και ΜΚΟ

ΙΔ) Εισαγωγή στην διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού

ΙΕ) Βασικά λογιστικά θέματα σε σχέση με την συμπλήρωση της φορολογικής δήλωσης

: **ΙΣΤ) Βασικές αρχές περιφερειακής ανάπτυξης. Ομάδα στόχος Δημοτικοί, διαμερισματικοί και νομαρχιακοί σύμβουλοι καθώς εργαζόμενοι της τοπικής αυτοδιοίκησης**

ΙΖ) Αξιοποίηση των κοινοτικών προγραμμάτων στον χώρο του τουρισμού (αγροτουρισμού)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Οι Προτάσεις του ΟΕΕΚ για την Αναμόρφωση Προγραμμάτων Σπουδών Των ΙΕΚ

ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ο Οργανισμός λειτουργεί ειδικότητες διαρθρωμένες σε 14 Τομείς Ειδικότητων

- Οι 14 Τομείς ειδικότητων είναι οι ακόλουθοι: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ-ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ – ΔΙΚΤΥΩΝ
- ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
- ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ – ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
- ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΟΣ
- ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ
- ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΑΣ – ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΙΑΣ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ
- ΔΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ
- ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
- ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
- ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
- ΥΓΕΙΑΣ – ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
- ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
- ΕΝΔΥΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΗΣΗΣ
- ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ – ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Το φυσικό αντικείμενο του παρόντος έργου αφορά στην Αναμόρφωση των Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης στοχεύοντας στα ακόλουθα:

1. Τη διαμόρφωση των νέων ειδικότητων που θα παρέχονται από τα ΙΕΚ
1. Τη σύνταξη αντίστοιχων Οδηγών Κατάρτισης
1. Τη σύνταξη Τεχνικών εγχειριδίων για κάθε μάθημα

Η σκοπιμότητα αναμόρφωσης των προγραμμάτων προέκυψε από τις ακόλουθες παραμέτρους:

A. Ο Ο.Ε.Ε.Κ. μετά από οκτώ χρόνια λειτουργίας από την τελευταία καθολική αναμόρφωση προγραμμάτων σπουδών που έλαβε χώρα στο πλαίσιο του Β΄ ΚΠΣ και αρχές Γ΄ ΚΠΣ χρειάζεται να επανεξετάσει και βελτιώσει :

- Τα προγράμματα κατάρτισης
- Τη διαδικασία παροχής κατάρτισης
- Τη διαδικασία πιστοποίησης προγραμμάτων.
- Τη διαδικασία πιστοποίησης των γνώσεων και δεξιοτήτων (αποτέλεσμα της κατάρτισης)

B. Η κατάρτιση αποτελεί ένα δυναμικό σύστημα, υποκείμενο σε συνεχείς μεταβολές και εξελίξεις, τόσο θεσμικές όσο και τεχνολογικές. Ο Οργανισμός **υποχρεούται να παρακολουθεί αυτές τις μεταβολές και εξελίξεις**, έτσι ώστε, να επικαιροποιεί συνεχώς τα υφιστάμενα προγράμματα σπουδών του και να σχεδιάζει και λειτουργεί νέες σύγχρονες ειδικότητες, τις οποίες έχει ανάγκη η ελληνική οικονομία.

Έτσι απαιτείται η ανάπτυξη **διαδικασία περιοδικής αναμόρφωσης** των προγραμμάτων κατάρτισης ανάλογα με παράγοντες, όπως:

- τα αποτελέσματα εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης των προγραμμάτων, διαδικασία που προβλέπεται να αναπτυχθεί στην εν λόγω προγραμματική περίοδο.
- τις ανάγκες επικαιροποίησης της γνώσης και των δεξιοτήτων που λαμβάνονται, με βάση τις εξελίξεις της επιστήμης και των νέων τεχνολογιών.

την προσαρμογή προς τις κατευθύνσεις **των ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών και τις πολιτικές δια βίου μάθησης**. Οι στόχοι της Λισσαβόνας, έτσι όπως έχουν εξειδικευθεί με τις διαδικασίες της Μπολόνια και της Κοπεγχάγης ορίζουν ως προτεραιότητα τη διαφάνεια των επαγγελματικών προσόντων που θα επιτρέψει την αύξηση της κινητικότητας για εργασία και μάθηση. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον η σύσταση περί δημιουργίας Ευρωπαϊκού Πλαισίου Επαγγελματικών Προσόντων (European Qualification Framework – EQF) οδηγεί τις εξελίξεις. Το συγκεκριμένο πλαίσιο καλείται να παίξει α) το μηχανισμό μετάφρασης των επαγγελματικών προσόντων που έχουν αποκτηθεί σε διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και β) τον καταλύτη για διαρθρωτικές αλλαγές στα εθνικά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Απαραίτητη προϋπόθεση για την

υλοποίηση του πλαισίου είναι **η μετατροπή των προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε μορφή μαθησιακών αποτελεσμάτων και η λειτουργία συστήματος μεταφοράς, αναγνώρισης και συσώρευσης πιστωτικών μονάδων κατάρτισης.**

Προτείνεται για λόγους λειτουργικούς η αναμόρφωση σε α' φάση των ειδικοτήτων των Τομέων:

- Πληροφορικής –Τηλεπικοινωνιών- Δικτύων
- Χρηματοπιστωτικών και Διοικητικών Υπηρεσιών
- Τουρισμού – Μεταφορών

Οι παραπάνω Τομείς σήμερα περιλαμβάνουν 96 ειδικότητες οι οποίες αναλυτικότερα δίνονται παρακάτω

Τομέας

Πληροφορικής –Τηλεπικοινωνιών- Δικτύων

ΟΜΑΔΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

- τεχνικός εφαρμογών πληροφορικός με πολυμέσα (multimedia)
- τεχνικός εφαρμογών ιατρικής πληροφορικός
- τεχνικός η/υ, επικοινωνιών και δικτύων
- τεχνικός εφαρμογών πληροφορικός, δικτύων και αυτοματισμού γραφείου
- τεχνικός διαχείρισης συστημάτων και παροχής υπηρεσιών intranet – internet
- τεχνικός εφαρμογών πληροφορικός
- τεχνικός συστημάτων υπολογιστών
- τεχνικός δικτύων υπολογιστών
- τεχνικός τεχνολογίας internet
- τεχνικός τηλεπληροφορικής
- τεχνικός δικτύων
- τεχνικός προγραμματισμού παιχνιδιών και ψυχαγωγικών εφαρμογών (video games)

Τομέας

Χρηματοπιστωτικών και Διοικητικών Υπηρεσιών

ΟΜΑΔΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ

- γραμματέας διεύθυνσης
- γραμματέας νομικών επαγγελμάτων
- Τειρεσίας: άτομα με προβλήματα όρασης χειρίστες τηλεφωνικού
- κέντρου εξυπηρέτησης πελατών
- τεχνικός εξυπηρέτησης πελατών
- τεχνικός διανομής

Τομέας

Χρηματοπιστωτικών και Διοικητικών Υπηρεσιών

ΟΜΑΔΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

- ειδικός ασφαλιστικών εργασιών
- στέλεχος τραπεζικών εργασιών
- στέλεχος χρηματιστηριακών εργασιών
- ειδικός μηχανογραφημένου λογιστηρίου
- ειδικός φοροτεχνικού γραφείου
- διοικητικό και οικονομικό στέλεχος επιχειρήσεων
- ειδικός κοστολόγησης στη βιομηχανία – βιοτεχνία
- στέλεχος κοστολόγησης στη βιομηχανία – βιοτεχνία
- ειδικός εμπορίας, διαφήμισης και προώθησης προϊόντων (marketing)
- ειδικός πωλήσεων
- στατιστικής ερευνάς αγοράς και δημοσκοπήσεων
- ειδικός εμπορικών επιχειρήσεων
- στέλεχος υπηρεσιών εφοδιαστικής αλυσίδας (logistics)
- υπεύθυνος προμηθειών και διαχείρισης αποθήκης
- κτηματομεσίτης – διαχειριστής ακίνητης περιούσιας
- ειδικός τραπεζικών εργασιών
- ειδικός χρηματιστηριακών εργασιών
- στέλεχος βιβλιοπωλικών επιχειρήσεων
- στέλεχος εκδοτικών επιχειρήσεων
- στέλεχος διεθνούς εμπορίου
- στέλεχος μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Τομέας

Τουρισμού – Μεταφορών

ΟΜΑΔΑ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

- επιμελητής πτήσεων
- υπάλληλος αεροδρόμιου
- τεχνικός μεταφοράς εμπορευμάτων αερομεταφορών
- οδηγός ταξί

Τομέας

Τουρισμού – Μεταφορών

ΟΜΑΔΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

- υπεύθυνος μονάδας συστηματοποιημένου επισιτισμού (catering)
- τεχνικός μαγειρικής τέχνης
- τεχνικός αρτοποιίας ζαχαροπλαστικής
- υπάλληλος μπαρ
- βοηθός μαγειρικής τέχνης (γυμνασίου)

- βοηθός εστιατορικής τέχνης (γυμνασίου)
- βοηθός ζαχαροπλαστικής τέχνης (γυμνασίου)
- βοηθός αρτοποιού – ζαχαροπλάστη (γυμνασίου)

Τομέας

Τουρισμού – Μεταφορών

ΟΜΑΔΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

- υπάλληλος τουριστικού γραφείου
- ειδικός αεροπορικών εταιρειών
- ειδικός ναυτιλιακής κατεύθυνσης
- ειδικός διαχείρισης τουριστικών εκδηλώσεων
- στέλεχος τουρισμού υπαίθριων δραστηριοτήτων
- επιμελητής ξεναγός εθνικών δρυμών και χώρων αναψυχής

- ειδικός τουριστικού πρακτορείου
- τουριστικός σύνοδος
- σύνοδος βουνού
- ειδικός λουτροθεραπείας-spa
- ειδικός θαλασσοθεραπείας-spa